

Groene wegen voor een beter Europa

Programma Groen! voor de Europese verkiezingen 2009

Versie 9

Inleiding

Met de Europese Groenen naar een ander en beter Europa

Waarom Europa? Waarom Groen!?

De Europese Unie is de voorbije jaren erg van uitzicht veranderd. Er kwamen nieuwe landen bij. De spelregels die de werking van de EU moeten regelen, bleken niet altijd aangepast aan een politieke structuur van 27 lidstaten. De Europese integratie sputterde, en de kritiek op het beleid dat de lidstaten via de EU voerden groeide. Dat leidde ertoe dat het Hervormingsverdrag, en later het Verdrag van Lissabon, nog steeds niet is omgezet. Dat Verdrag zou – ondanks alle terechte kritiek die erop kan gegeven worden – nochtans een belangrijke stap vooruit kunnen betekenen. Maar de laatste stap mag het zeker niet zijn.

Terwijl de EU soms stilstond, was dat met de wereld niet het geval. Waar we in de Koude Oorlog een wereld met twee grote blokken hadden, en het na de val van de Muur wel eens leek alsof er nog maar één grootmacht was, gaan we nu naar een wereld met verschillende grote sterke polen, waarvan de EU er een is. De huidige EU is echter nog niet in staat de rol te spelen die nodig is om de globalisering een andere, meer duurzame en rechtvaardige richting uit te duwen.

De veranderingen in die grote wereld hebben echter steeds meer gevolgen dichtbij. Zo groeide de voorbije jaren het besef van de ernst en de omvang van de klimaatcrisis. Stap voor stap bereidt de EU zich voor op een koolstofarme toekomst, met een totaal ander energiesysteem. Dat de ecologen al vele jaren geleden opriepen om op doortastende wijze te reageren op de klimaat- en energie-uitdaging blijkt nu eens te meer een uiting van toekomstgericht realisme. Alle partijen hebben zich ondertussen min of meer ‘bekeerd’ tot een groene boodschap. Zonder de groene partijen zou dat nog veel langer geduurd hebben, en nu is er meer dan ooit nood aan sterke groene partijen die de anderen bij de les kunnen houden en zo voorkomen dat hun ‘groene’ imago enkel cosmetica zal zijn. Tegelijk is ook de overtuiging gegroeid dat een uitdaging van de omvang van de klimaatcrisis enkel kan aangepakt worden op een hoger niveau dan de nationale staten. De snel veranderende werkelijkheid bewijst alleen maar dat we absoluut een sterk en slagkrachtig Europa nodig hebben.

Sinds enkele maanden worden we nu wereldwijd geconfronteerd met een zeer ernstige financiële crisis. Veel waarnemers voorspelden al jaren dat die eraan zat te komen. Het financiële systeem was als het ware op drijfzand gebouwd, richtte zich veel te sterk op snel geldgewin via veel te risicovolle producten, en werd nauwelijks deugdelijk gereguleerd. Die financiële crisis leidde op haar beurt tot een diepe economische en sociale crisis. En opnieuw bleek het belang van een sterke politieke structuur op een hoger niveau dan het nationale. Aan de ene kant bleek dat die landen die in de eurozone zaten relatief beter gewapend waren tegen de crisis. Aan de andere kant nam de EU veel te weinig haar verantwoordelijkheid op (en had ze ook te weinig instrumenten in handen) om een gecoördineerd en sterk antwoord te bieden op de crisis. Het is alleszins zonneklaar na deze ervaringen dat er veeleer meer dan minder Europa nodig is.

Maar ondertussen wachtte de klimaatuitdaging niet. Als we er nu voor zouden kiezen om de aanpak van de ecologische uitdaging op de lange baan te schuiven, dan zijn we volop bezig met het creëren van een nieuwe ‘zeepbel’ die genadeloos zal toeslaan en hele gemeenschappen in Noord en Zuid zal ontwrichten. Ook hier zeggen de ecologen het al vele jaren, en lijken anderen het stilaan ook in te zien: het ecologisch probleem is

geen ‘afgeleide’ die we later nog wel kunnen regelen. Daarom roepen de Europese Groenen op tot een Groene New Deal. Laten we de financiële, economische en ecologische crisis gezamenlijk aanpakken. Als we nu echt kiezen voor de omslag, dan kunnen we dubbele winst maken: de economie én het ecologisch evenwicht versterken, wat uiteindelijk allemaal een kwestie van rechtvaardigheid is. En om dat te kunnen doen heb je én een sterk Europa én een sterke groene delegatie in het Europees Parlement nodig.

Europa kan beter

Voor velen is de EU ondertussen ‘gewoon’ en zelfs een beetje saai geworden. Dat is ten dele het bewijs van het succes van de Unie. Er is immers al erg veel bereikt. Er zijn sterke Europese milieuwetten gekomen. Consumenten zijn erop vooruit gegaan. Zonder de euro zouden veel lidstaten de voorbije maanden nergens bestaan hebben in hun verweer tegen de financiële crisis. De EU was en is voor ons nog altijd een vredesproject. Het feit dat zoveel landen, die elkaar in de Twintigste Eeuw nog tot de dood bekampt hebben, nu samen wetten maken en door hun parlementsleden die in één halfroond zetelen laten stemmen, blijft een historische prestatie zonder weerga. Europa werd terug herenigd, en al lijkt dat ondertussen vanzelfsprekend, het is het niet.

En toch groeide de voorbije jaren de kritiek op de Europese Unie. Net op het moment dat we stappen vooruit zouden moeten kunnen zetten, willen velen het integratieproces stil leggen of zelfs terugdraaien, wat een kapitale vergissing zou zijn. Veel EU-burgers voelen zich niet meer verbonden met het Europese project, en met een groot deel van hun kritiek hebben ze ook gelijk. Er blijft een structureel onevenwicht in de EU en er is een probleem van ‘depolitisering’. De EU heeft sterk ingezet op een integratie van markt en munt – wat in veel opzichten een goede zaak is – maar nog veel te weinig op een integratie van de politieke en sociale omkadering die daarvoor nodig is. Hoewel dat vooral de verantwoordelijkheid is van de lidstaten, waarvan een groot deel tot nu toe systematisch weigerde om meer sociale bevoegdheden toe te kennen aan de EU, geven veel burgers de EU zelf de schuld. Hopelijk kan de ervaring van de financieel-economische crisis meer mensen ervan overtuigen dat enkel een economisch-monetaire integratie, zonder een volwaardige sociaal-ecologische en politieke integratie, niet kan werken. Pas als meer mensen concreet zullen ervaren dat de EU ook een sociale ruimte is, zullen ze ook meer vertrouwen krijgen. Er is dus nood aan meer, en vooral betere integratie.

Verder is het zo dat in het aanvoelen van velen de politiek van de EU is ‘gedepolitiseerd’. Als men aan de EU denkt, dan denkt men aan regeltjes, aan bureaucratie of aan zinloze bemoeizucht. Door die beeldvorming zien de Europese burgers nog veel te weinig dat de EU ook een sterke en aantrekkelijke levende democratie is. In het Europees Parlement zijn de voorbije jaren harde politieke gevechten gevoerd, bv. over de invoering van CO₂-normen voor auto’s. Daar stonden uiteenlopende visies en verschillende belangengroepen tegenover elkaar in wat een zeer fundamenteel en ook aantrekkelijk politiek debat was. Die kant van Europa zien veel mensen nog veel te weinig. Wanneer burgers ontevreden zijn over het beleid dat de lidstaten via de EU voeren, dan richten ze hun wrevel op de EU zelf, bv. via een verdragsonderhandeling, en niet op het gevoerde beleid. Die situatie wordt bewust in stand gehouden door veel nationale en regionale regeringen. Zij stellen nog al te gretig Europa voor als het ‘buitenland’. Voor alle goede dingen proberen ze zelf de pluimen op te strijken, en voor alles wat moeilijker is – maar wat ze wel zelf in de Europese ministerraden hebben beslist – geven ze ‘Europa’ de schuld. Het is een onaanvaardbare gang van zaken. Meer dan ooit is er dus nood aan scherp inhoudelijk en waarneembaar politiek debat op Europees niveau. Meer dan ooit is er dan ook nood aan een sterke groene fractie in het Europees Parlement. Nu al zijn de Groenen een van de sterkste inhoudelijke groepen in het Parlement. Wie wil voorkomen dat het Europese debat kleurloos en onaantrekkelijk wordt, die heeft er alle belang bij om de groene vertegenwoordiging in het Parlement te versterken.

Europa kan en moet beter. De kritiek van velen op de Europese politiek is in dat opzicht correct. Maar niet alle antwoorden zijn dat. Een aantal groepen maakt gebruik van het ongenoegen bij veel burgers om ‘gemakkelijke’ antwoorden te geven. Enerzijds is er de roep naar ‘renationalisering’. Bewust wordt een beeld gecreëerd als zou de EU te ‘groot’ zijn. De EU verzwakken en de nationale staten terug in ere herstellen zou het antwoord

zijn. In veel opzichten kunnen op dit moment de Europese staten enkel nog maar bestaan omdat er een EU is. Denken dat het terugschroeven van de Europese integratie ook nog maar een begin van antwoord zou zijn op de immense uitdagingen van de globalisering is een gevaarlijke fictie, die hopelijk ondertussen voldoende is weerlegd door de financieel-economische crisis. Anderzijds is er de verleiding van het populisme. In plaats van burgers rustig en eerlijk uit te leggen waarom we politiek moeten kunnen voeren op internationaal niveau om mensen op lokaal niveau een beter leven te geven, kiezen sommigen voor de gemakkelijke weg van het populisme. Onder het mom van de 'stem van het volk' of 'wat niet mag gezegd worden' krijgen migranten of burgers van de nieuwe lidstaten de schuld van de economische problemen, wordt de internationale wetenschappelijke consensus over de klimaatverandering hooghartig als een farce afgewezen, worden culturele verschillen systematisch voorgesteld als onoverbrugbaar, of wordt een kil nationaal egoïsme zonder scrupules gepromoot. De EU nu afbouwen, of toegeven aan het populisme zal vooral niet leiden tot meer sociale bescherming, zal niet zorgen voor meer veiligheid, zal niet de basis zijn voor meer werkgelegenheid en zal niet via een of andere magische goocheltruc ervoor zorgen dat alle 'anderen' uit het straatbeeld verdwijnen, integendeel. Kiezen voor een sterke Europese democratie, waarin regio's, nationale staten en EU alle hun rol spelen en de taken verdelen, kan dat wel. Of dat lukt, hangt dan vervolgens af van de vraag of men in die Europese democratie ook de juiste politieke keuzes maakt. Er is dus nood aan een sterke en veelkleurige Europese democratie. En in het hart van een dergelijk positief-kritisch Europa zijn de Groenen een onmisbare kracht.

Voor een Groene New Deal in Europa

De Europese verkiezingen vinden plaats tijdens de zwaarste financiële en economische crisis sinds vele jaren. Het antwoord van de Europese Groenen op die crisis is een Groene New Deal. De Groene New Deal verbindt sociale rechtvaardigheid en ecologische verantwoordelijkheid met elkaar. Die twee zijn noodzakelijk met elkaar verbonden, en samen vormen ze de basis voor een economische toekomstgerichtheid. De Groene New Deal zet in op ecologische innovatie en op de bereidwilligheid om onze levensstijl zo vorm te geven dat de wereld dat vol kan houden. Het is de verantwoordelijkheid van Europa om de wereld een ecologisch voorbeeld te geven. De Groene New Deal zet in op sociale deelname van eenieder.

Nadat de banken in de problemen kwamen, nam ook de werkloosheid snel toe. In veel Europese landen hebben burgers problemen om hun schulden te betalen. Om de financiële wereld te stabiliseren en de gevolgen van de crisis aan te pakken werd een beroep gedaan op de belastingbetaler. Aan de basis van dit alles lag een verkeerd beleid voor de financiële markt, ook in Europa: deregulering en een blind geloof in de zichzelf regulerende markt, een zwak financieel toezicht, winstmaximalisatie op korte termijn en belangenconflicten tussen de belangrijke instellingen. Zo is de markt in een bijna uitzichtloze crisis terechtgekomen. We hebben dan ook nood aan een nieuw begin, een nieuwe financiële architectuur.

Maar dat alleen zal de economische crisis niet bezweren. Het zou gevaarlijk zijn te geloven dat met het einde van de aberraties op de financiële markten ook automatisch de economische crisis voorbij zou zijn. Er is nood aan een nieuwe impuls voor een economische dynamiek. Maar tegelijk wacht de klimaatcrisis niet. Het zou fataal zijn om het dringendste probleem – de financiële en economische crisis – ten koste van het belangrijkste probleem – de klimaatcrisis – op te willen lossen. De nieuwe economische dynamiek moet dus op gang komen omdat we consequent in klimaatbescherming investeren. En het zou ook gevaarlijk zijn te vergeten dat ook deze crisis opnieuw de armsten het hardst treft, met name de mensen in de landen van het Zuiden. Nu stelt men bv. al vast dat door de economische crisis de gelden voorzien voor de aanpak van de mondiale voedselcrisis worden teruggeschroefd. De Groenen vechten daarentegen voor een solidair Europa.

De Groenen willen een nieuw begin in de economische en financiële politiek. We willen een uitweg uit de steeds weerkerende crisis van een verkeerd economisch model. De huidige diepe crisis is daartoe een kans die we niet mogen laten schieten. Als deel van een wereldwijde beweging zetten we daarom in op een Groene New Deal, op een nieuw economisch model met

- een consequente regulering van de financiële markt
- investeringen in klimaatbescherming, vorming en sociale samenhang voor toekomstgerichte arbeidsplaatsen
- een nieuwe vorm van sociale samenhang, hier en tussen Noord en Zuid.

De Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties roept op tot een wereldwijde Groene New Deal. De Verenigde Staten bewegen zich ondertussen eindelijk in deze richting. En als sterke politieke kracht in Europa willen de Groenen dat ook Europa deze crisis als een kans benut en ombouwt door een Groene New Deal.

Groene prioriteiten voor Europa

Groen! is een deel van de Europese Groene Partij (EGP), en dat met 36 groene partijen uit 33 landen van Europa. Samen willen we Europa vernieuwen. We werken niet alleen binnen de EU samen, maar ook met groene partijen uit Europese landen buiten de EU en met andere partners van de wereldwijde groene beweging.

- *Het klimaat beschermen en de energiecrisis overwinnen*

Wereldwijd willen we de temperatuurstijging beperken tot maximaal 2°C, en tegelijk moeten we ons hele energiesysteem anders gaan organiseren. Het is een geweldige uitdaging, maar het kan. Hoe sneller we eraan beginnen, hoe meer kansen we hebben dat het ook zal lukken. Dit houdt onder meer in dat Europa tegen 2050 de uitstoot van broeikasgassen met ruim 90% moet verminderen. Dat kan door een strategie die systematisch kiest voor energiebesparing, energie-efficiëntie en hernieuwbare energie (de “drie E’s”). Om dit mogelijk te maken hebben we nood aan een Europese Gemeenschap voor Hernieuwbare Energie (ERENE), het groene alternatief voor Euratom. De emissiehandel moet op duurzame basis gaan werken: CO₂ moet eindelijk een prijs hebben, en CO₂-rechten mogen niet gratis toegekend worden. Ten laatste tegen 2050 – en nog liever tegen 2040 – moet Europa omschakelen op 100% hernieuwbare energie. Klimaatbescherming en bescherming van de biodiversiteit moeten nauw met elkaar verbonden worden. Nucleaire energie vormt geen bijdrage aan klimaatbescherming, maar is integendeel een technologie met een hoog risico. Een nieuwe en consequente ecologische energiepolitiek zorgt ook voor meer internationale veiligheid, door de verminderde afhankelijkheid van eindige fossiele grondstoffen en door de uitbouw van een ecologische economie.

- *Zorgen voor sociale rechtvaardigheid en tweedeling tegengaan*

We willen een sociaal en solidair Europa dicht bij de burger uitbouwen. Alleen een sociaal Europa is een rechtvaardig Europa. En ecologische duurzaamheid is een voorwaarde voor sociale rechtvaardigheid. Daarom moet in alle Europese landen een minimumloon worden ingevoerd, en zou er moeten gedacht worden aan vormen van Europese werkloosheidsverzekering. We willen een Europees Sociaal Pact, dat de sociale bescherming versterkt en de rechten van werknemers en burgers verbetert. In heel Europa zou het principe van gelijk loon voor gelijk werk voor vrouwen en mannen moeten gelden. De belangrijke demografische ontwikkelingen die op ons af komen zien we als een uitdaging en kans die we actief vorm willen geven. In een sociaal Europa is er nood aan meer samenwerking op het vlak van fiscaal beleid om zo fiscale concurrentie te vermijden. De financiële markten willen we beter reguleren. En om Europa volop voor te bereiden op de kennismaatschappij zouden we meer moeten investeren in vorming, onderzoek en cultuur.

- *Burgerrechten versterken, democratische deelname verbeteren en migratie vormgeven*

We willen dat het EU-burgerschap een volwaardig burgerschap wordt. Dat houdt onder meer in een betere bescherming van de digitale burgerrechten. We willen ook dat studeren in het buitenland gemakkelijker wordt. De democratie willen we versterken, door onder meer de invoering van een Europees

burgerinitiatief, een verbetering van de informatie voor de burgers, en ook een sterkere rol voor het Europees Parlement. Mensrechten en grondrechten willen we versterken, door onder meer een aparte commissaris en ook door het zo snel mogelijk bindend maken van het EU-Grondrechtenhandvest. We willen ook de uitbouw van een gemeenschappelijk Europees asielbeleid dat zorgt voor een hoog niveau van bescherming en meer oog heeft voor de structurele oorzaken die ertoe leiden dat mensen hun land willen ontvluchten. Ook voor het migratiebeleid vragen we een evenwichtige Europese aanpak die de rechten van migranten versterkt.

- *Kiezen voor vrede en mondiale ecologische rechtvaardigheid*

We willen dat de EU een actieve mondiale speler wordt voor vrede en ecologische rechtvaardigheid. Dat houdt onder meer in een actieve rol voor vrede en mensenrechten, voor crisispreventie en een civiele aanpak van conflicten, voor ontwapening en non-proliferatie. Binnen het VN-kader kan de EU een sterkere rol spelen bij internationale vredesopdrachten. De EU zou verder nog meer moeten investeren in 'preventieve gerechtigheid', en dat door onder meer een actieve rol om de wereldhandel op een sociaal-ecologisch duurzaam spoor te krijgen, door een actief klimaatbeleid waarin Europa haar eigen verantwoordelijkheid opneemt en die niet doorschuift naar anderen, door actieve steun aan de landen in het Zuiden. De EU moet de drijvende kracht worden in de mondiale omzetting van de VN-Millenniumdoelen en de wegbereider voor een coöperatief multilateralisme dat bijdraagt aan de versterking van de mensenrechten. Europa was en is voor ons een vredesproject, en bijgevolg is het beleid rond de uitbreiding en het nabuurschap cruciaal voor de versterking van vrede en rechtvaardigheid op dit continent.

Het integratieproces weer op de sporen zetten

De institutionele stilstand in de EU de voorbije jaren is moeilijk aanvaardbaar. Net op het moment dat de EU-burgers van het Europa van de 27 er alle belang bij hebben dat er een meer slagkrachtige en efficiënte EU komt die beter kan antwoorden op de uitdagingen van de 21ste eeuw, plooiën de regeringen van een aantal lidstaten terug op zichzelf en verhinderen ze de verbetering van de EU-spelregels. Het Verdrag van Lissabon is nog steeds niet door alle landen goedgekeurd, en dat zou nochtans best snel gebeuren. Een groot deel van de kritiek op deze verdragstekst is terecht, maar daar staat tegenover dat het Verdrag in heel wat opzichten een stap vooruit is die we niet mogen laten liggen. De EU zal er democratischer en slagvaardiger door worden, wat absoluut nodig is om de globalisering beter aan te kunnen pakken. Ook de positie van de burgers zal erdoor verbeteren, onder meer door het Grondrechtenhandvest. En de positie van het Europees Parlement tegenover de Raad, de Commissie en de nationale regeringen zou verbeteren, wat eveneens een noodzaak is in de verdere democratisering van de EU.

Maar met de goedkeuring van het Verdrag van Lissabon zijn we er nog lang niet, laat dat duidelijk zijn. Met betere spelregels kan ook een beter beleid gevoerd worden, maar dat moet dan ook gebeuren. Veel meer dan naar enkel de discussie over het Verdrag zou de druk moeten gaan naar het beleid dat gevoerd wordt, in de aanpak van de gecombineerde economische, financiële en ecologische crisis, in de opbouw van een sociaal Europa, in een strategie voor een andere globalisering. Als de EU, met de mogelijkheden die ze nu al heeft, niet beter presteert op cruciale domeinen voor de burger, zal die burger nog lang haar of zijn terechte ontevredenheid kanaliseren naar discussies over verdragen of procedures. Zo'n inhoudelijk offensief moet alleszins het ene luik zijn van een sterke strategie om het integratieproces weer op gang te trekken.

Het andere luik zal erin bestaan om in de toekomst de EU-spelregels en –instrumenten nog verder te verbeteren waardoor ze beter aangepast zijn aan een Unie van 27 lidstaten. Wij willen op termijn nog steeds een echte Europese grondwet. Het overladen grondwettelijk verdrag beantwoordde te weinig aan dat doel. Ons doel is een slankere tekst met grondbeginselen, die zich beperkt tot de waarden en doelen van de Unie, de grondrechten, symbolen en regels voor de instellingen. De grondwet moet de burgerrechten inclusief

sociale rechten van de burgers garanderen en ecologische duurzaamheid verankeren. Zo'n grondwet moet door een democratisch, transparant en Europees proces ontstaan en door Europawijde referenda gelegitimeerd worden. Voor dat alles is tijd nodig. Het Verdrag van Lissabon is, met alle tekortkomingen, in dat proces een eerste stap. In de komende legislatuur van het Europees Parlement zou er verder al moeten begonnen worden met het opstarten van een nieuwe Conventie.

Ten slotte dient er ook te worden nagedacht over een sterke en creatieve strategie om met voldoende landen het integratieproces weer op te starten en werk te maken van een verdieping van de Europese integratie. Als reactie op de institutionele blokkade binnen de Europese instellingen wordt de verleiding steeds groter om in wisselende constructies met een aantal lidstaten ad hoc samen te werken rond een aantal onderwerpen. Het ontstaan van een dergelijk 'Europa à la carte' vinden we geen aantrekkelijk perspectief, het riskeert te weinig coherent en democratisch te zijn. Als de blokkades blijven bestaan is het beter werk te maken van een strategie van structurele versterkte samenwerking tussen een voldoende aantal lidstaten van de Unie. Dat moet dan wel een voldoende brede strategie zijn (dus niet enkel op financieel of militair vlak, maar vooral op fiscaal, sociaal, ecologisch en extern vlak) en moet voldoende verankerd zijn in de verdragen, zodat er geen verzwakking van de EU of een nieuwe tweedeling tussen de lidstaten ontstaat. Ons land, toch nog steeds een van de meest overtuigde pleitbezorgers van een verenigd Europa, zou een van de voortrekkers van een dergelijke strategie moeten zijn.

Maak van de Europese verkiezingen echte Europese verkiezingen

Hoewel het soms anders lijkt, en hoewel het door velen bewust verkeerd wordt voorgesteld, is het Europees Parlement een zeer belangrijk en ook democratisch sterk en boeiend parlement. Voor een aantal partijen is de Europese lijst een soort reservebank waar men politici kan parkeren die op de andere lijsten niet meer gewenst zijn. Sommige Europese kandidaten kiezen verder alleen maar voor de Europese lijst omdat ze zo een ruimere kieskring hebben, niet omdat ze een bijzondere interesse zouden hebben voor het boeiende werk van het Europees Parlement. Dat alles geldt alleszins niet voor de Europese groene partijen. Vriend en vijand geeft toe dat de groene fractie in het Europees Parlement schitterend werk levert, en wel degelijk weegt op het inhoudelijk debat. De ecologisten hebben van bij hun ontstaan sterk geïnvesteerd in een internationale visie en werking, net omdat het ecologisme per definitie een internationaal gedachtegoed is. En nu andere partijen eindelijk beginnen in te zien dat groene keuzes slimme en toekomstgerichte keuzes zijn, en nu de volgende jaren de cruciale keuzes moeten gemaakt worden voor het vernieuwen van onze economie en voor het behoud van de planeet, is er nog meer dan vroeger nood aan een sterke groene fractie in het Europees Parlement. Europarlementslid Bart Staes van Groen! was een van de meest actieve leden van die groene fractie en wordt ook door velen gezien als een van de meest deskundige en gedreven Europarlementsleden van ons land. Een stem voor die groene zetel in het Europees Parlement is dan ook de beste investering in een sociaal-ecologisch duurzame versterking van de Europese politiek.

Het is de oprechte hoop van de Europese Groenen dat de Europese burgers op 7 juni met volle overtuiging Europees zullen stemmen, en zich niet zullen laten afleiden door nationale spelletjes of populisme, of door partijen die helemaal niet geïnteresseerd zijn in het Europees Parlement. Niet voor niets waren het de Groenen die als eerste een echte Europese partij hebben opgericht, de EGP. De groene politieke stroming is een sterke internationale stroming, die gelooft in een sterk Europa dat echter veel meer dan nu het geval is ondubbelzinnig kiest voor sociaal-ecologische duurzaamheid en rechtvaardigheid. Een groene stem garandeert een sterke groene vertegenwoordiging in het Europees Parlement, en het is dan ook de meest nuttige Europese stem.

Inhoud

Inleiding	p. 2
Inhoud	p. 8
1. Nieuwe energie voor Europa. De groene weg voor een beter klimaat, duurzame energievoorziening en een ecologische economie	p. 9
Klimaat	p. 9
Energie	p. 10
Transport	p. 12
Milieu	p. 14
Naar een Groene New Deal	p. 16
Landbouw en voedsel	p. 18
Natuur en zee	p. 21
Dierenwelzijn	p. 22
Visserij	p. 24
Consumentenbescherming	p. 24
2. Sociaal Europa. De groene weg voor maatschappelijke samenhang en solidariteit	p. 27
Een sociaal pact	p. 27
Werk	p. 27
Sociale samenhang	p. 29
Een sociale ruimte	p. 30
Ouderen	p. 31
Jongeren	p. 33
3. Een maatschappij in beweging. De groene weg voor democratie en burgerrechten	p. 35
Vrij verkeer	p. 35
Migratie	p. 35
Asiel	p. 36
Grondrechten en non-discriminatie	p. 37
Misdadbestrijding	p. 38
Privacy	p. 39
Democratie	p. 39
Kennismaatschappij	p. 40
Cultuur	p. 41
Sport	p. 42
4. Europa in de wereld. De groene weg voor internationale ecologische rechtvaardigheid	p. 43
Meer internationale ecologische rechtvaardigheid	p. 43
Waardig werk	p. 44
Handel	p. 45
Ontwikkelingssamenwerking	p. 46
Buitenlands en veiligheidsbeleid	p. 48
Uitbreiding en nabuurschap	p. 50

1. Nieuwe energie voor Europa. De GROENE weg voor een beter klimaat, duurzame energievoorziening en een ecologische economie.

Klimaat

- 1.1. De EU stelt zich als koptrekker op om eind 2009 nieuwe, bindende klimaatafspraken te maken in VN-verband, tijdens de mondiale conferentie in Kopenhagen. Dit *Kopenhagen Protocol* beoogt de gemiddelde temperatuurstijging op aarde tot 2 graden te beperken. Daartoe moet de mondiale uitstoot van broeikasgassen vanaf 2015 gaan dalen en in 2050 zijn teruggebracht tot maximaal de helft van de uitstoot in 1990.
- 1.2. De EU geeft het goede voorbeeld met een *Groene New Deal*. Onderdeel daarvan is een klimaatpact dat de EU-doelstelling voor 2020 verhoogt van 20 tot 40% uitstootvermindering. Voor 2050 streeft de EU naar een vermindering van minstens 90% ten opzichte van 1990. Er komen snelle en effectieve sancties tegen lidstaten die zich niet aan hun klimaatverplichtingen houden.
- 1.3. De EU voert een diplomatiek offensief om te bereiken dat andere industrielanden in het *Kopenhagen Protocol* vergelijkbare verplichtingen aangaan en dat opkomende ontwikkelingslanden toezeggen hun economie zo energiezuinig mogelijk te ontwikkelen.
- 1.4. Het *Protocol* scheidt een internationaal klimaatfonds voor steun aan ontwikkelingslanden bij duurzame energie en aanpassing aan klimaatverandering. De EU heeft in dat verband een historische verantwoordelijkheid die ze moet opnemen. We steunen in dit verband het concept van 'Greenhouse Development Rights'. Het idee is dat de rijken, uit alle landen, betrokken moeten worden in de reductiedoelstellingen, terwijl aan mensen die onder een bepaald welvaartsniveau zitten het recht op ontwikkeling moet gegarandeerd worden. Om dit mogelijk te maken moeten de industrielanden hun intellectuele en materiële knowhow uitgebreid ter beschikking stellen voor milieuvriendelijke techniek.
- 1.5. *Het Protocol* scheidt een financieringsmechanisme voor de bescherming van bossen. Dat richt zich ook op behoud van biodiversiteit en betere levensomstandigheden voor de lokale bevolking, waaronder inheemse volkeren. Het behoud van de biodiversiteit is een cruciaal element in een mondiaal klimaatbeleid. Bossen en veengebieden kunnen grote hoeveelheden CO₂ binden en reguleren zo het klimaat op natuurlijke wijze. De verstoring van deze waardevolle ecosystemen versterkt de klimaatverandering verder. Het is daarom nodig om de bescherming van de bossen in de internationale klimaatonderhandelingen te betrekken. De vermindering van de wereldwijde ontbossing is ook financieel een van de gunstigste manieren om aan klimaatbescherming te doen. De import van tropisch hout moet verboden worden wanneer de herkomst niet betrouwbaar kan vastgesteld worden. De EU heeft nood aan bindende regelgeving om de oerwouden te beschermen.
- 1.6. De EU treedt op tegen concurrentievervalsing door landen die niet meedoen aan het nieuwe klimaatprotocol. Zij verplicht importeurs van energie-intensieve producten uit deze landen tot het kopen van emissierechten of het betalen van een CO₂-importheffing.
- 1.7. Het klimaatpact legt vast dat minimaal 0,25% van het Bruto Europees Product naar het internationale klimaatfonds gaat. De Europese bijdrage kan onder meer komen uit de opbrengsten van een evt. CO₂-importheffing en uit een deel van de opbrengsten van geveilde emissierechten.

Energie

- 1.8. De EU verhoogt haar doelstelling voor hernieuwbare energie tot 25% in 2020. Er komen bindende tussendoelen voor de afzonderlijke lidstaten. Het doel om 100% van onze energie hernieuwbaar te krijgen tegen 2050 is nodig en haalbaar. Ons doel is dit te bereiken tegen 2040. Om dat te bereiken zou alle stroom tegen 2030 op hernieuwbare basis moeten opgewekt worden.
- 1.9. Elektriciteitsleveranciers worden verplicht een minimumpercentage groene stroom te leveren, dat jaarlijks met gemiddeld 3% stijgt.
- 1.10. Voor alle nieuwbouw en renovaties komen er energiezuinigheidsnormen. Vanaf 2015 zijn nieuwe gebouwen klimaatneutraal: ze produceren hun eigen warmte en stroom.
- 1.11. Alle lokale stroomnetten worden 'slimme netten', geschikt voor het ontvangen van kleinschalig opgewekte groene energie.
- 1.12. De Europese Investeringsbank stelt meer kapitaal beschikbaar voor de financiering van projecten op het gebied van duurzame energie en energiebesparing.
- 1.13. De Europese Commissie krijgt de regie over de buitenlandse energiepolitiek en over de bijstand die de EU-landen elkaar leveren bij onderbrekingen van de energietoevoer.
- 1.14. De EU investeert in grote projecten voor duurzame energie in haar buurlanden, in ruil voor een deel van de opgewekte stroom.
- 1.15. De EU neemt de aanleg en het beheer op zich van een intelligent ondergronds en onderzees supernet van hoogspanningskabels op gelijkstroom, dat de belangrijkste aanbod- en vraaglocaties van groene stroom met elkaar verbindt.
- 1.16. Energienetwerken worden afgesplitst van de bedrijven die energie produceren of distribueren en komen in overheidshanden. Groene stroom krijgt voorrang op het net. In het algemeen willen we een beleid dat de monopolies op de energiemarkt sterker aanpakt, door een consequente mededingingspolitiek en regulering die de decentrale productie stimuleert.
- 1.17. Ten minste 80% van de Europese gelden voor energieonderzoek gaat naar duurzame energie en energiebesparing.
- 1.18. In de discussie over de productie van agrobrandstoffen geldt voor ons steeds als uitgangspunt "Food First". De voedselvoorziening en het recht op levensonderhoud van met name de lokale bevolking mogen nooit in het gedrang komen door de teelt van gewassen voor agrobrandstoffen. De EU streeft minimaal naar een internationaal akkoord over criteria voor duurzaamheid van agrobrandstoffen. Zij behoudt zich het recht voor om zelf strengere eisen te stellen aan het subsidiëren van agrobrandstof, waaronder een vermindering van uitstoot van broeikasgassen van minstens 60%, geen nadelige gevolgen voor voedselvoorziening en biodiversiteit, geen schade aan het leefmilieu, en naleving van internationale arbeidsnormen. De Europese verplichting om agrobrandstof bij te mengen in fossiele autobrandstof wordt afgeschaft.

- 1.19. De emissierechten voor industrie, elektriciteitsproducenten en luchtvaart worden verminderd om ze in lijn te brengen met het doel van 30% minder uitstoot van broeikasgassen in 2020. Rechten worden niet langer gratis weggegeven, maar geveild.
- 1.20. De EU ontwerpt ook een systeem van verhandelbare emissierechten voor de scheepvaart in, van en naar Europa en voor de landbouw.
- 1.21. Internationaal wordt er gewerkt aan mondiaal systeem van emissiehandel, dat uitgaat van het principe dat de emissie per hoofd op een duurzaam niveau moet worden gebracht, via een verlaging van de ecologische voetafdruk.
- 1.22. Er komen geen nieuwe kolencentrales. We verzetten ons tegen de strategie om via het promoten van CCS (technologie voor afvangen en opslaan van CO₂) toch door te gaan met het plannen van nieuwe kolencentrales. De grote hoeveelheid middelen die worden geïnvesteerd in CCS, een technologie die voor 2020 alleszins niet beschikbaar zal zijn, is niet verantwoord. Voor Europa is CCS alleszins geen duurzaam spoor. Het kan misschien te verantwoorden zijn om deze technologie als mogelijkheid niet uit te sluiten voor andere landen, bv. China, waar elke 5 dagen een nieuwe kolencentrale open gaat.
- 1.23. Kernenergie wordt uitgefaseerd. De EU verleent niet langer steun aan de bouw van kerncentrales. Zolang er nog kerncentrales zijn in Europa, moeten ze overal aan de strengste Europese veiligheidsnormen voldoen en zich richten op de beste technische mogelijkheden die beschikbaar zijn. Om minstens een deel van de externe kosten van de nucleaire centrales te internaliseren, komt er een EU-wijde belasting op brandstofelementen, een onbegrensde aansprakelijkheid voor alle kernongevallen, en de instelling van een door de overheid gecontroleerd Fonds voor de dekking van kosten voor sloop en definitieve opslag.
- 1.24. Euratom wordt vervangen door een Europese Gemeenschap voor Hernieuwbare Energie (*ERENE*). In Europa hebben we alle mogelijkheden om met een mix van wind, zon, biomassa, geothermie en waterkracht het hele spectrum aan hernieuwbare bronnen te ontwikkelen. Dat enorme potentieel moet volledig gebruikt kunnen worden. Daarom is de oprichting van *ERENE* een strategische hefboom. *ERENE* moet de motor worden voor een intelligent en modern energiesysteem van de 21ste eeuw. Aanvullend moeten we het onderzoek intensiveren. Door een gebundelde opstartfinanciering voor energieopwekking uit wind, zon, biomassa, geothermie en waterkracht willen we de uitbouw van hernieuwbare energie versnellen. De financiering van *ERENE* gebeurt op basis van een herbestemming van gelden van Euratom en de opbrengst van de Europese emissiehandel.
- 1.25. Tegen 2020 willen we in de EU een toename van de energie-efficiëntie van minstens 20%. Dat doel moet voor de lidstaten bindend zijn. Op niet-naleving komen sancties. De EU stelt daartoe onder meer strikte(re) normen voor het energieverbruik van apparaten, voertuigen en vaartuigen. De meest verspillende apparaten mogen niet meer op de markt worden gebracht. Ook overbodige of inefficiënte stand-by-schakelaars worden verboden. De zuinigste apparaten worden vrijgesteld van BTW.
- 1.26. Er komen betere energielabels voor alle consumentenapparatuur.
- 1.27. Van de ICT-sector wordt een bijdrage verwacht aan de vermindering van broeikasgasemissies, door een grondstoffensparende, energie-efficiënte en duurzame techniek. Door de toenemende digitalisering van ons leven stijgt ook het grondstoffenverbruik, met name door het internet. Naast dit alles is er nood aan goede regels voor elektro-schroot. Er moet een einde komen aan het wereldwijd verschuiven van elektronische afvalbergen. Bij de mobiele telefonie wordt het voorzorgsbeginsel toegepast door een vermindering van de grenswaarden voor binnenruimtes, bevoordelen van kabelgebonden oplossingen, het stimuleren van stralingsarme technologieën, de plicht tot verminderen van de stralingsbelasting en

waarschuwingen voor kinderen. Elektroschroot kan verminderd worden door normering van IT-accu's en toebehoren. Om grondstoffen en het klimaat te sparen en ook verbruikers te ontlasten, willen we EU-wijde normen voor accu's en andere toebehoren voor informatietechnologieën als laptops, mobiele telefoons en digitale camera's.

- 1.28. We willen het 'Top-Runner-principe' in de EU doorvoeren, en op zoveel mogelijk productgroepen toepassen. Japan heeft al bewezen dat met dit principe de industrie tot topprestaties kan worden aangespoord. Het meest energie-efficiënte apparaat van een bepaalde productgroep bepaalt meteen de norm die alle vergelijkbare producten in die categorie binnen een bepaalde tijd moeten halen. Voor Top Runners worden ook premies voorzien.
- 1.29. We willen een bijsturing van de buitenlandse energiepolitiek. Alle mensen moeten een rechtvaardige toegang tot energie hebben. Daarom hebben we nood aan een vooruitziende externe Europese energiepolitiek, die energiebronnen en –aanvoerroutes diversifieert en inzet op internationale samenwerking. De weg van de militaire beveiliging van de energiebevoorrading wijzen we af. Bevoorradingzekerheid bereiken we het best door de bevordering van hernieuwbare energie en de verbetering van de energie-efficiëntie binnen de EU, en daarnaast ook multilaterale en regionale samenwerking. Naast dit alles vragen we de opbouw van een Europese olie- en gasreserve ('poolbuilding') waarin de lidstaten naar draagkracht een deel van hun energiereserves kunnen inbrengen. De tot nu toe verdeelde bevoegdheden binnen en buiten de EU willen we samenbrengen binnen één bevoegdheid binnen de Commissie. Een internationaal agentschap voor hernieuwbare energie (IRENA) zou aanvullend de industrie- en ontwikkelingslanden bij de uitbouw van hernieuwbare energieën adviseren en ondersteunen.

Transport

- 1.30. De CO₂-limiet voor nieuwe benzine- en dieselauto's wordt aangescherpt op een wijze die leidt tot vermindering van gemiddeld gewicht, afmetingen en motorvermogen. De norm moet op 80g/km komen tegen 2020, en dat zonder achterpoortjes. In 2010 moet al een ambitieuze volgende doelstelling voor 2030 vastgelegd worden.
- 1.31. Er is nood aan Europese regelgeving om de uitstoot van schadelijke stoffen van bromfietsen aan banden te leggen.
- 1.32. In 2014 rijdt minimaal 50% van de nieuwe auto's op duurzaam geproduceerde elektriciteit, waterstof of biogas, dan wel met een hybride motor.
- 1.33. Elke nieuwe auto wordt uitgerust met een boordcomputer die zuinig rijden bevordert.
- 1.34. We willen een spoornetwerk met grote dekking doorheen heel Europa. Zo kan een sterk alternatief worden geboden aan overbelaste wegen en het groeiende luchtverkeer. We willen een krachtig en kwalitatief verbeterd openbaarvervoersnet waar iedereen toegang toe heeft. De spoornetten moeten, vergeleken met nu, in de toekomst in staat zijn om duidelijk meer goederen en personen te vervoeren. Bij de uitbouw van de trans-Europese netwerken moet het spoor voorrang krijgen. Het is belangrijk dat internationaal reizen met de trein gemakkelijk, comfortabel en betaalbaar is. Onder meer de ticketverkoop moet zo soepel mogelijk verlopen.

- 1.35. Het Europees netwerk van hogesnelheids- en nachttreinen wordt uitgebreid. In 2030 zijn alle steden met meer dan een half miljoen inwoners verbonden door hogesnelheidslijnen.
- 1.36. De EU stimuleert grensoverschrijdend openbaar vervoer.
- 1.37. Er komt een complete Europese treinplanner, met de mogelijkheid om alle grensoverschrijdende treinreizen - ook voor de fiets - online te boeken.
- 1.38. Om omvliegen te beperken en de veiligheid te vergroten komt er één Europees luchtruim.
- 1.39. Consumenten krijgen meer inzicht in de prestaties van luchtvaartmaatschappijen op het gebied van milieu, punctualiteit, overboekingen en bagageafhandeling. De opvang- en compensatieregeling bij vertraging, annulering of overboeking van vluchten wordt verbeterd.
- 1.40. Er is nood aan het beëindigen van de prijsvertekening van de reële kost van de verschillende vervoerswijzen. In dat verband moet er gedacht worden aan een Europawijde tolheffing voor vrachtwagens die alle ecologische en sociale kosten in de transportprijs inrekenen. Verder moet de volledige lucht- en scheepvaart in de emissiehandel worden ingebracht. Er moet ook een Europawijde kerosineheffing komen. Staatssteun voor (regionale) luchthavens wordt verboden. Er komt een eind aan de btw- en accijnsvrijstellingen voor de luchtvaart.
- 1.41. Scheepvaart dient bij voorkeur daar ontwikkeld te worden waar die economisch zin heeft, en ook ecologisch te verantwoorden is. Het gaat dan onder meer over 'shortsea shipping', vervoer via zee zonder dat de oceaan wordt overgestoken.
- 1.42. Vermindering van vervoerskilometers en de beschikbaarheid van milieuvriendelijk voor- en natransport worden criteria bij de beoordeling van staatssteun aan zeehavens.
- 1.43. De EU bevordert het fietsen.
- De EU stimuleert de aanleg van grensoverschrijdende fietspaden. Het EuroVelo fietsroutenetwerk, bestaande uit 12 Europese fietsroutes met een totaal van 66.000 km dient integraal deel uit te maken van het trans-Europese vervoersnetwerk.
 - Er worden verplichte kwaliteits- en veiligheidsnormen voor fietsen en fietsonderdelen.
 - Voor de verkoop en herstelling van fietsen en toebehoren zal een tarief van 6% btw gelden.
- 1.44. Er komt een veralgemeende intermodaliteit trein-fiets. Het vervoer van fietsen op internationale verbindingen zou algemeen toegelaten moeten worden.
- 1.45. De EU maakt werk van een versterkt verkeersveiligheidsbeleid dat de meest kwetsbare weggebruikers het best beschermt.
- De dodehoekspiegels en –camera's hebben in eerste instantie een positieve bijdrage geleverd aan de verkeersveiligheid, maar het effect lijkt weg te deemsteren. Het aantal ongevallen neemt weer toe. Andere technologische hulpmiddelen (sensoren) kunnen ingezet worden. Maar er zal vooral ook moeten geïnvesteerd worden in veiliger wegen (bv. met fietssluisen, aparte afslagmogelijkheden voor fietsers aan kruispunten, aparte groenfase voor zwakke weggebruikers aan verkeerslichten).
 - Er komt een verplichte gesloten zij-afscherming (zijplaten tussen de wielen) voor vrachtwagens. Die kan voorkomen dat bij een ongeluk een fietser onder de wielen van een vrachtwagen terecht komt.
 - Er is nood aan veiligere voertuigfronten. Crashtests zouden ook expliciet rekening moeten houden met de veiligheid van fietsers.

- In alle nieuwe voertuigen zou verplicht ISA (= intelligente snelheidsaanpassing) moeten voorzien zijn.
- Er komt geen toelating voor supertrucks (LZV = langere en zwaardere vrachtautocombinatie) of 'ecocombi's'. Deze vrachtwagens kunnen tot maximaal zestig ton wegen en 25,25 meter lang zijn. Ze zijn met name voor zachte weggebruikers erg gevaarlijk.
- Er moet een intrekking van het besluit van het systeem van 'Daytime Running Lights'. Volgens een beslissing van de Commissie moeten vanaf 2011 alle nieuwe voertuigen overdag met hun lichten aan rijden. Het is echter niet bewezen dat deze maatregel een positief effect zal hebben op de veiligheid van fietsers. Deze maatregel moet weer afgevoerd worden.
- Er zou moeten werk gemaakt worden van een betere harmonisatie van de verkeersreglementering in de verschillende lidstaten.

1.46. Er is nood aan een strengere aanpak van het lawaai dat door een aantal vervoerswijzen wordt veroorzaakt. Er is nood aan strengere Europese grenswaarden voor vliegtuigen, motorvoertuigen, spoorvoertuigen, en ook voor wegen en sporen zodat lawaai kan voorkomen worden. De EU-omgevingslawaairichtlijn zou eindelijk moeten omgezet worden door bindende en controleerbare maatregelen. We vragen verder ook Europawijde eenduidige en met sancties ondersteunde lawaai-immissiegrenswaarden bij luchthavens en ook Europawijde regelingen voor nachtvluchtverboden.

Milieu

1.47. De in Göteborg in 2001 gestarte duurzaamheidsstrategie zou consequent en gelijkwaardig aan de Lissabonstrategie moeten ontwikkeld worden. De doelstellingen daarvan zouden ook sterker in het nationaal beleid van de lidstaten moeten verankerd worden.

1.48. De EU stelt een strategie op voor natuurlijke hulpbronnen, zoals metalen en zoet water, met als doel om deze in 2030 vier maal zo efficiënt en in 2050 tien maal zo efficiënt te gebruiken.

1.49. In de nieuwe kaderrichtlijn afvalstoffen wordt de verantwoordelijkheid van producenten voor het ecologisch ontwerpen van producten (ecodesign) en voor het inzamelen en verwerken van afgedankte producten versterkt, ook op financieel vlak. Een efficiënt beheer van grondstoffen en materiaalstromen moet nog veel meer als uitgangspunt gelden. Afvalpreventie, hergebruik en recyclage staan voorop. Materiaalrecyclage moet steeds voorrang krijgen op energetische toepassingen. Bij verbranding van restafval wordt energietेरugwinning verplicht. De 'end of waste'-bepalingen in de nieuwe kaderrichtlijn afvalstoffen mogen geen vrijbrief worden om problematische afvalstromen te 'declasseren'. Het nabijheidprincipe kan nog versterkt worden (geen nodeloze afvalstromen – geen afvaltoerisme). Er is nood aan een aparte bioafvalrichtlijn om composteren te bevorderen. Aparte doelstellingen voor de regeneratie van afvalolie mogen niet verdwijnen. De ecodesignrichtlijn moet naast normen voor energie-efficiëntie ook normen voor milieu-efficiëntie opnemen en kan zo de basis leggen voor het Europees actieplan voor duurzame productie en consumptie.

1.50. Er komt een verwijderingsbijdrage voor nieuwe schepen. Deze heffing voedt een fonds waaruit na einde levensduur de verantwoorde sloop bekostigd wordt.

1.51. De normen voor schone lucht worden stapsgewijs aangescherpt om te voldoen aan de richtsnoeren van de Wereldgezondheidsorganisatie.

- 1.52. Bewoners van gebieden met vervuilde lucht krijgen het recht om een actieplan voor luchtkwaliteit af te dwingen van hun lokale overheid. Wij zijn voorstanders van het instellen van het systeem van 'milieuzones'.
- 1.53. De normen voor fijn stof en andere vervuilende uitstoot van auto's worden aangescherpt.
- 1.54. Om luchtvervuiling door de stroomopwekking van zee- en binnenvaartschepen terug te dringen komt er in alle havens walstroom. De schoonste schepen krijgen voorrang in Europese havens.
- 1.55. De EU maakt regels voor het veilig gebruik van nanotechnologie. Sluipend, en zonder openbare debatten worden nanotechnologieën ingezet. Die technologieën bieden grote kansen, maar bevatten ook grote risico's. Zeker in domeinen die dicht bij de consument liggen, zoals voeding, cosmetica of textiel, willen we mogelijke gevaren zo vroeg mogelijk aanpakken, om een herhaling van het asbestdrama te voorkomen. We vragen een breed debat over alle toepassingen van nanotechnologie en een strikte doorvoering van het voorzorgsbeginsel. Er is nood aan een specifiek rechtskader voor de nanotechnologie, en aan de ongecontroleerde en niet onderzochte vermarkting van nanoprodukten moet een einde komen. Nanoprodukten in domeinen dicht bij de consument mogen niet op de markt komen, zolang er geen aangepaste testmethodes ter beschikking zijn en risico's zonder twijfel kunnen worden uitgesloten. Daarnaast vragen we een eenduidige herkenbare etikettering van nanoprodukten, meer EU-geld voor risico-onderzoek en ook heldere aansprakelijkheidsregels en de verzekering van de terugneembaarheid. We verzetten ons tegen commercialisering van producten en stoffen met nanopartikels zonder een voorafgaande risico-inschatting die afdoende rekening houdt met de mogelijk afwijkende eigenschappen van stoffen op nanoschaal.
- 1.56. We willen een Europese richtlijn voor bodembescherming die haar naam ook waardig is. Er is nood aan een Europees antwoord op de toenemende verslechtering van de bodemkwaliteit. Alle EU-lidstaten hebben dezelfde problemen met verlies aan vruchtbare bodem door verharding, vervuiling, erosie, humusverlies en verdroging. Voor een goede bodemkwaliteit is er nood aan eenduidige en hoge standaards in heel Europa.
- 1.57. We willen een betere bescherming tegen gevaarlijke stoffen. De EU-regels voor de bescherming van mens en milieu tegen toxische stoffen blijven achter op de reële gevaren. We wijzen het gebruik van riskante stoffen in levensmiddelen, cosmetica, speelgoed en andere dagelijks producten af. We willen een consequente omzetting van de EU-chemicaliënpolitiek REACH en een verbetering van het recht op informatie over gevaarlijke producten. Beter milieubescherming is ook preventieve gezondheidszorg. De meest kwetsbare groepen, zoals kinderen, komen daarbij op de eerste plaats. We hebben nood aan meer kennis over de gezondheidsgevaren door chemische stoffen en meer middelen voor onderzoek. Mensen die getroffen zijn, verdienen meer ondersteuning.
- 1.58. Lidstaten mogen regels invoeren die strikter zijn dan de EU-normen als het aannemelijk is dat deze een gunstig effect hebben op milieu, volksgezondheid, consumentenbescherming of dierenwelzijn en er geen sprake is van verkapt protectionisme.
- 1.59. De Europese Commissie zet zich in voor minder gedetailleerde EU-milieuwetgeving die beter wordt nageleefd. Zij krijgt een eigen milieu-inspectiedienst om de handhaving door de lidstaten beter te controleren. Zij krijgt de bevoegdheid om direct boetes op te leggen.
- 1.60. We willen dat in navolging van het Verdrag van Aarhus via een duidelijke richtlijn burgers betere toegang tot de rechtbank krijgen in milieuaangelegenheden. Het klachtrecht zou in de EU ook moeten gelden voor

verenigingen, waardoor niet langer enkel individuele burgers maar ook verenigingen naar de rechtbank kunnen stappen met een klacht over nalatigheid op lokaal of nationaal niveau.

Naar een Groene New Deal

- 1.61. We willen van Europa een economische ruimte maken waar maximale steun gaat naar die bedrijven die volop willen inzetten op een ecologisch duurzame productie. Zo zijn we onder meer voorstander van een speciaal ondersteuningsfonds en risicokapitaal ter beschikking stellen voor starters op het domein van duurzame producten en productie. Daarbij vragen we speciale aandacht voor bedrijven die de innovatie en de creatieve economie aandrijven. Speerpunten zijn verder startende vrouwelijke ondernemers en bedrijven van migranten. Nieuwe technologische mogelijkheden zoals bv. de rapid prototyping (een techniek om snel fysieke prototypes te maken via virtuele informatie) maken het mogelijk om voorwerpen en apparaten in toenemende mate individueel en decentraal te vervaardigen. We willen het daarin sluimerende creatieve, economische en ecologische potentieel door een gerichte ondersteuning van onderzoek en gebruik van deze technologieën opwekken.
- 1.62. Duurzaam investeren. We streven naar een gericht kwalificatieoffensief voor financiële experts op het domein van duurzaam investeren. Die willen we EU-wijd certificeren. De jongste tijd boomen de ecologische en duurzame investeringsfondsen in Europa. Maar het is niet altijd eco omdat er eco opstaat. Daarom willen we op Europees niveau voor alle beleggings- en pensioenfondsen standaards invoeren, die de kwaliteit van de duurzame investeringen garanderen, verstaanbaar voorstellen en er ook verstaanbaar over informeren. We willen voor de beursgenoteerde ondernemingen in Europa uniforme en ambitieuze transparantie- en ondernemingsstandaards (Good Corporate Governance) tot stand brengen.
- 1.63. De Europese Investeringsbank financiert in elke lidstaat een programma dat het midden- en kleinbedrijf, met name starters, makkelijker toegang geeft tot krediet voor investeringen.
- 1.64. De aanbestedingsrichtlijn wordt aangescherpt om kleine en nieuwe bedrijven meer kans te geven op overheidsopdrachten.
- 1.65. Om hoge bureaucratische lasten voor kleine, publiek gefinancierde instellingen zoals scholen te voorkomen, wordt het bedrag waarboven openbare aanbesteding verplicht is verhoogd.
- 1.66. Een kopgroep van EU-landen neemt het voortouw bij het aan banden leggen van topinkomens, te beginnen met gouden handdrukken en bonussen. Variabele beloningen worden gekoppeld aan lange-termijnprestaties.
- 1.67. We zijn voorstander van een nieuwe mondiale financiële architectuur, via een 'Bretton Woods II'. De gebeurtenissen van de voorbije maanden hebben ondertussen voldoende bewezen dat een globalisering zonder duidelijke spelregels uit de hand loopt. Daarom willen we in het kader van een Groene New Deal een nieuwe mondiale financiële structuur, een Bretton Woods II. Een rechtvaardige hervorming van de internationale financiële markt kan er enkel komen als Europa met één stem spreekt. Bij nieuwe onderhandelingen op wereldvlak moeten de landen uit het Zuiden actief betrokken worden.
- 1.68. We willen nadenken over een hervorming van het mondiaal monetair systeem. De voorbije jaren is een gemengd systeem ontstaan van vrije en vaste wisselkoersen, wat heeft bijgedragen aan de destabilisering van de wereldeconomie en de financiële markten. Met name de ontwikkelingslanden hebben erg geleden onder die situatie. We zijn voorstander van een discussie over de vraag of een systeem van meer stabiele

wisselkoersen voordelig zou kunnen zijn. Bij een hervorming van de mondiale financiële architectuur zou veel aandacht uit moeten gaan naar de ontwikkelingsmogelijkheden van de armste landen. Die landen kunnen profiteren van functionerende mondiale kapitaalmarkten en in het bijzonder van buitenlandse investeringen. Voor deze landen is een grotere stabiliteit van groot belang.

1.69. We willen een sterkere Europese economische politiek. We willen het Europese integratieproces in de economische en financiële politiek versnellen. De EU, en nog meer de eurozone, is een nauw verbonden economische zone. De creatie van een gemeenschappelijke interne markt, de sterk vervlochten financiële markten en de monetaire unie heeft een sterke economische dynamiek gecreëerd. Tegelijk wordt ook steeds meer duidelijk dat een dergelijke sterke economische integratie enkel dan sociaal en ecologisch duurzaam kan functioneren wanneer ook de politieke sturing op dit niveau functioneert. Op dat vlak is er nog veel werk. Er is nood aan een betere economische coördinatie op Europees niveau. Daartoe is er minstens in de eurozone nood aan een Europese economische politiek, zonder daarmee de EU te verdelen. Een gemeenschappelijke munt kan op termijn enkel goed functioneren wanneer ook de economische politiek van de lidstaten voldoende op elkaar is afgestemd. Wij zijn dit liefst gebeuren in een strategie van structurele versterkte samenwerking (zie ook bij deel democratie), waardoor het ook democratisch sterk verankerd kan verlopen. In de tussentijd kan dit ook bereikt worden via een opwaardering van de Eurogroep. Samen met de Centrale Bank en met medewerking van de sociale partners kan daarvoor het algemeen kader worden vastgelegd. Bij dit proces moeten de organisaties van werknemers en werkgevers betrokken worden, aangezien op langere termijn ook de loononderhandelingen sterker Europees gecoördineerd zullen worden. Daarnaast willen we de macro-economische richtlijnen van een Europese economische politiek – zonder iets af te dingen aan de rechten van de nationale parlementen – ook in het Europees Parlement mee bediscussiëren en bepalen.

1.70. Om de stabiliteit en duurzaamheid van financiële markten te vergroten:

- komt er een Europese toezichthouder voor de stabiliteit van banken, verzekeringsmaatschappijen en pensioenfondsen, om te beginnen in de eurozone;
- wordt het effectenreguleringscomité uitgebouwd tot een Europese toezichthouder voor financiële dienstverlening; consumenten krijgen een stem in het bestuur;
- coördineert de Europese Centrale Bank (ECB) een jaarlijkse verklaring waarin Europese en nationale toezichthouders gezamenlijk aangeven welke bedreigingen zij zien voor het financiële systeem; de EU bepleit zo'n verklaring ook in internationaal verband;
- onderwerpen de toezichthouders nieuwe financiële producten aan een risicotoets, waaronder een begrijpelijkheidstoets;
- komen er garanties voor de onafhankelijkheid van kredietbeoordelaars en gaan deze ook een duurzaamheidsranglijst opstellen;
- komen er een code voor maatschappelijk verantwoord bankieren, om te beginnen voor banken die een beroep doen op overheidssteun, en een beroepseed voor bankiers;
- voert de EU een wederzijdse bijstandsverplichting en een mechanisme voor lastenverdeling in, op grond waarvan landen elkaar helpen om een faillissement van banken te voorkomen;
- zet de EU zich in voor versterking van de relatie tussen banken, pensioenfondsen en hun klanten;
- legt de EU vast dat overheden die hun reserves beleggen en ook pensioenfondsen dat duurzaam doen;
- voert de EU de strijd tegen belastingparadijzen en ongereguleerde financiële markten op; financiële instellingen uit deze landen worden verplicht zich in de EU te registreren;
- zet de EU zich in voor internationale afspraken over kapitaalbuffers van financiële instellingen en transparante weergave van risico's op de balansen;
- zet de EU zich in voor een sterkere rol van een hervormd Internationaal Monetair Fonds;
- maakt de EU de liberalisering van financiële diensten door de Wereldhandelsorganisatie afhankelijk van versterking van het internationale toezicht;

- voert de EU een Tobin/Spahn-tax in: een geringe heffing op grensoverschrijdende financiële transacties die wordt verhoogd bij grote schommelingen van de wisselkoers; de opbrengst gaat naar de Verenigde Naties.

- 1.71. Met het oog op de bestrijding van btw-fraude staat de EU een experiment toe waarbij alleen de eindverbruiker btw betaalt.
- 1.72. Lidstaten krijgen de vrijheid om zelf de btw-tarieven vast te stellen voor arbeidsintensieve diensten die niet grensoverschrijdend concurreren.
- 1.73. Tweedehands goederen, onder meer uit kringloopwinkels, worden vrijgesteld van btw.
- 1.74. Een kopgroep van lidstaten gaat aan de slag met verdere belastingcoördinatie: een gelijke berekeningswijze en minimumtarieven voor winstbelasting en milieuheffingen.
- 1.75. We willen dat in de grensgebieden, maar niet alleen daar, centrale meldpunten of one-stop-shops worden ingericht, waar burgers en bedrijven op al hun vragen over grensoverschrijdende belasting een kosteloos en bindend antwoord kunnen krijgen.
- 1.76. De contributieregeling van de EU wordt herzien. Nationale contributies worden geleidelijk vervangen door Europese belastingheffing op bedrijfswinsten en milieuverbruik.
- 1.77. Europese ontwikkelingssteun gaat alleen naar de lidstaten waarvan het BNP lager ligt dan 90% van het EU-gemiddelde en naar grensoverschrijdende samenwerking. De duurzaamheideisen en de controle op de besteding worden aangescherpt.
- 1.78. Het EP zet de lidstaten onder druk, onder meer met subsidiekortingen, om jaarlijks een 'nationale verklaring' af te geven over de rechtmatigheid van de besteding van EU-gelden door nationale en lagere overheden.
- 1.79. Het Stabiliteitspact voor de euro wordt toekomstbestendiger gemaakt door:
- meer ruimte te scheppen voor investeringen in onderwijs, innovatie en duurzaamheid;
 - de Europese Commissie en het Europees Hof van Justitie een sterkere rol te geven bij het toezicht op de naleving van de begrotingsregels;
 - het sanctie-instrumentarium voor overtredende eurolanden uit te breiden met schorsing van het stemrecht in de Raad van Ministers.
- 1.80. Werkgelegenheid wordt, naast stabiele prijzen, een doelstelling van de ECB.
- 1.81. De notulen van de Raad van Bestuur van de ECB worden na een maand openbaar.
- 1.82. De EU publiceert de Happy Europe Index, die aangeeft hoe het geluk van haar inwoners en hun levensverwachting zich verhouden tot hun ecologische voetafdruk. Het Europees Parlement en de Europese Raad toetsen of hun beleid voorwaarden schept voor meer geluk met minder milieudruk.

Landbouw en voedsel

- 1.83. We willen een landbouw- en voedselsysteem dat uitgaat van de volgende principes:

- Europa moet in principe zelfvoorzienend zijn. Het voedsel voor de Europese burgers moet zoveel mogelijk binnen Europa worden geteeld en geproduceerd. Dat houdt in dat er geen onrechtmatig beslag wordt gelegd op grote oppervlakten op andere continenten (bv. voor de teelt van voedergewassen) en dat er ook geen structurele overproductie is (die wordt gedumpt op de markten van andere continenten).
- De landbouw organiseert zich binnen en versterkt het ecologisch draagvlak. Overbevraging en vervuiling van de bodem worden systematisch tegengegaan. Ook de landbouw neemt haar verantwoordelijkheid op in het algemene klimaatbeleid.
- Het landbouwbeleid richt zich op het bevorderen van kortere kringlopen, en geeft dus voorrang aan lokale en regionale voedselproductie gebaseerd op kleinschalige, gediversifieerde en agro-ecologische productiesystemen. Er wordt geïnvesteerd in plattelandsontwikkeling. Het ondersteuningsbeleid richt zich minder op de multinationale ondernemingen en meer op de relatief kleinere landbouwbedrijven.
- Vormen van marktbescherming en –ondersteuning richten zich op het bevorderen van gezonde en duurzame kwaliteit voor een eerlijke prijs. Het recht op voedsel van alle gemeenschappen ter wereld moet gegarandeerd zijn. Ook de landen van het Zuiden moeten het recht hebben hun voedselmarkt te beschermen. Dumping op andere markten kan niet, subsidies voor export dus ook niet. Import van te goedkope of kwalitatief lage producten mag worden afgeremd. Fair trade wordt gesteund.
- Er moet een grotere coherentie komen tussen het landbouwbeleid enerzijds en het klimaat-, energie-, milieu- en handelsbeleid van de EU, uitgaand van het principe van ecologische rechtvaardigheid.

1.84. De EU schaft onmiddellijk alle exportsubsidies af.

1.85. Inkomenssteun wordt afgebouwd. Alleen voor boeren die produceren in een regio met een natuurlijke handicap, zoals bergen of veenweidegebied, blijft een hectaretoeslag bestaan. Voor deze steun gelden strikte eisen op het vlak van dierenwelzijn, natuurbehoud, milieu en waterverbruik.

1.86. Boeren en andere grondbeheerders worden ruimer beloond voor de diensten die zij de maatschappij leveren, zoals landschapsonderhoud, natuurbeheer en waterberging, milieu (gebruik minder pesticiden en kunstmeststoffen).

1.87. Boeren krijgen meer steun bij het investeren in dierenwelzijn en bij het verbreden van hun bedrijvigheid met boerencampings, erfwinkels, zorgboerderijen en andere vormen van plattelandsontwikkeling.

1.88. De EU steunt de biologische landbouw met omschakelingspremies, gunstige btw-tarieven en een betrouwbaar keurmerk.

1.89. Biologische producten worden vrijgesteld van btw.

1.90. De EU besteedt geen geld meer aan reclame voor vleesconsumptie. In de verschillende Europese programma's wordt aandacht besteed aan een strategie van vleesvermindering.

1.91. De EU bevordert het gebruik van termijncontracten die boeren meer zekerheid geven over hun afzetprijzen. Zij gaat speculatie tegen.

1.92. Quotering van productie en braaklegging van landbouwgrond voor natuur blijven beschikbaar als vangnet tegen lage prijzen.

- 1.93. De Europese Commissie treedt op tegen machtsmisbruik door voedselmultinationals en supermarktketens.
- 1.94. De EU steunt vormen van 'community supported agriculture', waarbij een directe band gelegd wordt tussen boeren en consumenten, van groentemanden over voedselteams naar boerenmarkten. Daarnaast ook steun voor vormen van landbouw in stedelijk milieu: ecovolkstuinje, of het herwinnen van verloren ruimten in de stad voor landbouw of groen.
- 1.95. De EU streeft naar een landbouw die vrij is van genetische modificatie en ondersteunt gentechvrije productieketens. Op korte termijn wordt de etiketteringsplicht voor reeds toegelaten genvoedsel uitgebreid tot producten van dieren die zijn gevoed met genvoer. Telers van gengewassen en toeleveranciers worden volledig aansprakelijk voor (milieu)schade.
- 1.96. Verscheidenheid op de akker, voor vrij zaaigoed. Verscheidenheid is noodzakelijk, om de voedselzekerheid in een zich veranderend milieu te kunnen garanderen. De EU-programma's voor het behoud van de genetische hulpbronnen zijn echter ontoereikend en laten kleinere initiatieven, die zich richten op het behoud van de genetische verscheidenheid van plant en dier, te weinig aan bod komen. Boeren en tuinders die traditionele soorten verbouwen en op de markt willen brengen, mogen niet in de illegaliteit geduwd worden. We zetten ons in voor een wettelijk kader en steunprogramma's die de genetische verscheidenheid als levensgrondslag bevorderen.
- 1.97. Wij willen dat er duidelijke bovengrenzen worden vastgelegd voor pesticidenresidu's in voedingsmiddelen. Daarbij moet er eindelijk ook rekening gehouden worden met de meervoudige belasting door verschillende pesticidenresidu's. Kinderen en andere kwetsbare groepen moeten de maatstaf zijn wanneer de EU normen vastlegt. De EU zou een actievere rol moeten opnemen bij de bescherming van mensen tegen gevaarlijke pesticiden. Gevaarlijke pesticiden moeten gewoon verboden worden.
- 1.98. Verscheidenheid op de akker, voor vrij zaaigoed. Verscheidenheid is noodzakelijk, om de voedselzekerheid in een zich veranderend milieu te kunnen garanderen. De EU-programma's voor het behoud van de genetische hulpbronnen zijn echter ontoereikend en laten kleinere initiatieven, die zich richten op het behoud van de genetische verscheidenheid van plant en dier, te weinig aan bod komen. Boeren en tuinders die traditionele soorten verbouwen en op de markt willen brengen, mogen niet in de illegaliteit geduwd worden. We zetten ons in voor een wettelijk kader en steunprogramma's die de genetische verscheidenheid als levensgrondslag bevorderen.
- 1.99. Geen patent op leven. We willen grenzen stellen aan de patentverstrekkingpraktijk van het Europees Patentbureau. We vragen een herziening van de Europese biopatentrichtlijn, waardoor er niet langer patenten op leven kunnen gegeven worden. Want op deze grondslag kent het Patentbureau patenten toe en gebruikt daarbij de achterpoortjes in de wetgeving, zoals bij de patenten op biologische selectiemethodes. Die ontwikkeling zorgt op lange termijn voor een ontoelaatbare monopolieaanspraak van enkele concerns op planten en dieren, beperkt de teelt en ontnemt de landbouw haar productiebasis.
- 1.100. We willen de energieverpilling in de Europese voedingsector via drie sporen aanpakken: afbouw van de afhankelijkheid van olie en chemie door de uitbouw van zonne- en bio-energie uit reststoffen en nevenproductie ter plekke, korte ketens voor levensmiddelen, en een offensief vormings- en onderzoeksbeleid voor een evenwichtige voeding.

- 1.101. De Europese steun voor landbouwonderzoek richt zich met name op een efficiënter gebruik van water, voedingsstoffen, energie en land, alsmede op de verhoging van de ziekteresistentie van dieren en gewassen.
- 1.102. De EU zet zich in voor verhoging van de landbouwproductiviteit in ontwikkelingslanden. Zij ondersteunt lokale initiatieven en biedt steun bij de aanleg van infrastructuur en andere vormen van plattelandsontwikkeling. Zij verleent ruimere toegang tot de Europese markt, bevordert boerencoöperaties en biedt meer microkredieten aan.
- 1.103. De EU ondersteunt private initiatieven die duurzaamheidsstandaards ontwikkelen voor internationale productieketens. De EU stimuleert hoge standaarden en behoudt zich het recht voor om zelf striktere eisen te stellen.
- 1.104. De EU maakt zich sterk voor internationale afspraken om voedseltekorten tegen te gaan, zoals strategische voorraadvorming en terughoudendheid bij exportverboden.
- 1.105. Er komt een apart voedselveiligheidsregime met werkbare voorschriften voor ambachtelijke producenten van streekgebonden voedsel en voor kleinschalige import uit ontwikkelingslanden.
- 1.106. De EU ontwikkelt een verplicht algemeen duurzaamheidslabel dat zowel de ecologische als de sociale aspecten inzichtelijk maakt.

Natuur en zee

- 1.107. We willen de natuur en de biodiversiteit beschermen. In Europa zijn tot nu toe reeds 24% van alle vlinders, vogels en zoogdieren uitgestorven. Wereldwijd sterven elke dag 150 soorten uit. In de lijn van de VN-conventie over biodiversiteit ondersteunen we volledig de bescherming van de biodiversiteit, het duurzaam gebruik van haar bestanddelen en levensgrondlagen en de rechtvaardige verdeling van de voordelen die voortvloeien uit het gebruik van de genetische hulpbronnen. Een intact milieu is voor ons levensvoorwaarde en heeft een niet te becijferen nut en waarde. Maatregelen die zich enkel op één bepaalde soort richten, schieten tekort. Bescherming van de biodiversiteit moet geïntegreerd worden in alle beleidsdomeinen.
- 1.108. 2010, jaar van de biodiversiteit. De EU stelt een stappenplan op voor herstel van de Europese biodiversiteit. Zij investeert fors in het verbinden van natuurgebieden tot een Europese ecologische hoofdstructuur, Natura 2000. Op dit moment is 20% van het EU-grondgebied Natura 2000-gebied (ongeveer 900.000 km²). Daarmee heeft de EU al een belangrijk instrument in handen, maar nog geen voldoende sterk natuurbeleid. We vragen een versterking van het Natura 2000-netwerk, door een sterkere bescherming, langdurige financieringsmechanismen (meer middelen voor Life+) en omvattende management- en monitoringsystemen. Het Natura 2000-netwerk alleen kan de achteruitgang van de soortenrijkdom niet tegenhouden. Daarom is het belangrijk dat de afzonderlijke Natura 2000-gebieden beter met elkaar verbonden worden. Bescherming van de biodiversiteit als een integrale opgave begrijpen wil ook zeggen dat buiten de erkende natuurgebieden het behoud van de biodiversiteit een grote prioriteit geniet. We verwachten van België, dat EU voorzitter is in de tweede helft van 2010, een zeer actieve rol in een strategie ter versterking van de biodiversiteit.
- 1.109. De EU moet strikt toezien op de implementatie van de Habitatrichtlijn en de vooruitgang in het realiseren van de instandhoudingdoelstellingen opvolgen. Bij de bescherming van soorten en

leefgebieden op grond van de Vogel- en Habitatrichtlijnen wordt rekening gehouden met de dynamiek van de natuur en met het verschuiven van leefgebieden als gevolg van klimaatverandering. Naast de Habitatrichtlijn is ook de realisatie en afstemming van andere richtlijnen voor natuur en biodiversiteit van groot belang, waaronder de nitraatrichtlijn en de kaderrichtlijn water. Ook in het toekomstig landbouw- en plattelandsbeleid moet meer ingezet worden op natuur en biodiversiteit in het buitengebied.

- 1.110. We willen een geïntegreerd en omvattend zeebeleid, om de duurzame bescherming en het duurzaam gebruik van de zeeën te garanderen. Daartoe is er nood aan een versterkte coördinatie tussen EU, nationale, regionale en lokale overheden. Onze zeeën zijn door toenemende belasting – overbevissing, vervuiling, soorten- en leefgebiedverlies – in ernstig gevaar. We hebben nood aan een netwerk van zeereservaten met hoge beschermingsstandaards. Europa moet fors meewerken aan een wereldwijd reservaatnetwerk en ook door de aanduiding van Natura 2000-gebieden een voortrekkersrol spelen. De nog steeds te hoge hoeveelheid aan schadelijke en voedingstoffen die van het land in de zee komen moet consequent verminderd worden. Ook de scheepvaart moet haar bijdrage leveren aan de zeeveiligheid. In het kader van een ecologische havenpolitiek en hogere standaards voor scheepsveiligheid kunnen ecologische en economische belangen bij een duurzaam gebruik van de zee nog intelligenter met elkaar verbonden worden. Zolang niet bewezen is dat er geen gevaren mee gemoeid zijn, zijn wij tegen de opslag van CO₂ in de zee of zeebodem.
- 1.111. Er komt een wereldwijd netwerk van goed beschermde natuurgebieden, inclusief zeereservaten. De EU ondersteunt ontwikkelingslanden bij het verwezenlijken van hun aandeel daarin.
- 1.112. We willen de kwaliteit van water en rivieren verbeteren. De toevoer van voedingsstoffen en pesticiden uit de landbouw moet sterk verminderd worden, net als de aanwezigheid van chemicaliën in rivieren en drinkwater. Rivieren moeten bevrijd worden uit hun ‘korset’ en opnieuw met weilanden en grondwater verbonden worden, waardoor ze ook in de toekomst als intacte ecosystemen leefgebied, veilig drinkwater en een natuurlijke bescherming tegen overstromingen bieden. Rechten op het gebruik van grond en water moeten consequent met rivierbescherming verbonden worden. Milieu- en hulpbronnenkosten moeten steeds gedragen worden door de gebruikers. De EU kaderrichtlijn water biedt hiertoe een goede basis, maar de omzetting ervan in de lidstaten moet eindelijk consequent opgevolgd worden. We verzetten ons tegen pogingen om de publieke watervoorziening te privatiseren.
- 1.113. De EU verbiedt de import van illegaal gekapt hout. Zij streeft naar afspraken met landen van herkomst over (steun bij) duurzaam bosbeheer en het tegengaan van illegale houtkap. De inzet daarbij is om alleen nog duurzaam geproduceerd hout toe te laten op de Europese markt.

Dierenwelzijn

- 1.114. De EU krijgt een bindend handvest van dierenrechten.
- 1.115. Intensieve veehouderij wordt uitgefaseerd. Uiterlijk in 2020 doet de veehouderij recht aan de natuurlijke behoeften van landbouwdieren, inclusief uitloop in de buitenlucht en schaduw.
- 1.116. De EU verbiedt onmiddellijk het chirurgisch castreren van biggen. Zeugboxen moeten verboden worden voor de ganse duur van de dracht. In de kraamhokken moeten de zeugen voldoende ruimte hebben en kraamboxen moeten verboden worden. De richtlijn over varkens moet verscherpt worden, zodat varkens onder andere meer ruimte krijgen.

- 1.117. Het fokken van pelsdieren wordt verboden, evenals de handel in en import van bont(producten).
- 1.118. Het verbod op legbatterijen voor kippen mag niet worden uitgesteld, maar moet in voege treden in 2012. Zogenaamde 'verrijkte kooien' moeten verboden worden. De richtlijn over vleeskippen moet verscherpt worden, zodat kippen onder andere meer ruimte krijgen.
- 1.119. Zuivelbedrijven moeten worden aangemoedigd om melkkoeien te gebruiken die gezonder zijn en minder gericht op zeer hoge opbrengst. Een beleid van 'zero-grazing', waarbij koeien het hele jaar binnen worden gehouden, moet worden verboden.
- 1.120. Het houden van kalveren in individuele boxen moet worden verboden voor de volledige duur van het leven van het kalf. Kalveren moeten buiten kunnen, en moeten in de stal voldoende ruimte krijgen.
- 1.121. Dwangvoeders van eenden voor de productie van foie gras wordt verboden.
- 1.122. Bij slachtingen, ook bij rituele slachtingen, moeten dieren verdoofd worden.
- 1.123. Levend slachtvee mag niet langer dan 4 uur worden vervoerd. Het toezicht op de naleving van de vervoersvoorschriften wordt verscherpt. Dieren die getransporteerd worden, moeten via wetgeving voldoende ruimte krijgen.
- 1.124. Er komen welzijns- en gezondheidsvoorschriften voor de grensoverschrijdende handel in huisdieren. De handel in exotische dieren wordt aan banden gelegd. We willen een strikte opvolging van het internationaal verdrag ter bescherming van wilde dieren en bedreigde soorten (CITES).
- 1.125. Vaccinatie tegen dierziekten wordt toegestaan. Landen mogen preventieve en noodvaccinaties uitvoeren zonder te worden gestraft met handelsbeperkingen.
- 1.126. De EU bevordert fokprogramma's gericht op het verhogen van de natuurlijke weerstand van de veestapel. Fokken op kenmerken die het welzijn van een dierenras bedreigen, zoals de overmatige spiergroei bij dikbilkoeien, wordt verboden.
- 1.127. De EU verbiedt het genetisch modificeren van dieren, waaronder klonen, alsmede de import van gemodificeerde landbouwdieren en producten daarvan.
- 1.128. Het octrooirecht op leven wordt afgeschaft.
- 1.129. We willen een afbouw van de dierproeven. Groen! wil dierproeven in principe verbieden. Voor diersoorten die korter bij de mens staan zoals honden, katten, apen, paarden willen we geen uitzonderingen meer toestaan. Voor lagere soorten zijn uitzonderingen mogelijk in welomschreven omstandigheden en onder zeer stikte voorwaarden, als dit de enige manier is om te komen tot een substantiële verbetering van de volksgezondheid. Er is nood aan een wettelijk kader met duidelijke doelstellingen die binnen een bepaald tijdpad moeten gehaald worden. De EU stelt uitwisseling van testresultaten verplicht en investeert fors in de ontwikkeling en acceptatie van alternatieve testmethoden. Op termijn kunnen in vitro-tests alle bestaande dierproeven vervangen. Doordat men er in slaagde menselijk hoornvlies te kweken, zijn bv. de wrede Draize-tests op konijnenogen overbodig. In het bijzonder dierproeven op primaten en dierproeven in de cosmetica-industrie (verboden sinds 1 juli 2002), de wapenindustrie en de tabaksindustrie zijn uit den boze. Ook de zogenaamde testen voor acute orale toxiciteit (LD 50). Overlappende tests kunnen vermeden worden door het bijhouden van een goede databank van lopende onderzoeken. Uitzonderingen op dierenwelzijnwetten, zoals op het gebruik van

speciaal gekweekte dieren voor dierproeven, willen we afbouwen. Van de EU en de lidstaten verwachten we volledige openheid tegenover de burgers over het aantal dieren dat nog gebruikt wordt voor proeven, over het doel van de experimenten en over de toepassing van alternatieve methodes.

Visserij

- 1.130. De EU voert stapsgewijs het 'nee tenzij'-principe in voor commerciële visserij: deze wordt niet langer toegestaan tenzij de visstand gezond is en alleen de natuurlijke aanwas wordt weggevangen.
- 1.131. De voor 2012 verwachte herziening van het gemeenschappelijk visserijbeleid wordt gebruikt om de visserijpolitiek op een heel ander spoor te zetten. Om de visbestanden in de EU-wateren te beschermen, en een duurzaam beheer te garanderen vragen we een verbod op het terug overboord gooien van de bijvangst. Dat zal een economische stimulans geven om bijvangst te vermijden. Daarnaast willen we de grootte van de vloten aanpassen aan de vangstmogelijkheden. De vastlegging van de vangstbovengrenzen mag alleen nog gebeuren op basis van wetenschappelijke ecologische criteria. Het grootste deel van de vangstquota moet op termijn duidelijk naar beneden, om een ineenstorting van de zeeën te voorkomen. Daarnaast willen een duurzaam visserijmanagement opbouwen, waarin een deel van vangstrechten geveild wordt en waarin de vissers voor het duurzaam beheer van de visbestanden ook zelf verantwoordelijkheid opnemen.
- 1.132. Visserijakkoorden met ontwikkelingslanden mogen niet ten koste gaan van een gezonde visstand of van de bestaansmogelijkheden van de lokale bevolking.
- 1.133. Vismethoden die zeer schadelijk zijn voor het zeeleven, zoals boomkor- en drijfnetvisserij, worden op termijn verboden. Alternatieve visserijtechnieken worden gepromoot.
- 1.134. De EU stelt regels op voor duurzame viskweek en bevordert de totstandkoming van een keurmerk. De duurzaamheid van het visvoer wordt gegarandeerd.

Consumentenbescherming

- 1.135. We willen een goede richtlijn voor verbruikersinformatie. We vragen een omvattend en vergaand informatierecht dat consumenten tegenover bedrijven kunnen laten gelden. Er is nood aan een Europees regelgevend kader, dat ook aan grensoverschrijdende bedrijven de nodige zekerheid en klaarheid biedt. Het vermindert ook de bureaucratie, wanneer geen omvangrijke controles op nationale regelingen meer moeten worden doorgevoerd. In een dergelijke richtlijn zou ook het consumentenoverleg Europees moeten geregeld worden. Tegelijk moet ook het klachtrecht voor verenigingen bij informatievragen van consumenten geregeld worden.
- 1.136. Consumenten(organisaties) krijgen het recht collectief schadevergoeding te eisen wanneer bedrijven mededingings- of consumentenregels overtreden.
- 1.137. We willen het consumentenvertrouwen in de financiële markten herstellen. Na de financiële crisis, en onder meer als gevolg van het gebruik van een aantal erg risicovolle financiële producten hebben de consumenten hun vertrouwen in de financiële markten verloren. De lidstaten moeten de financiële markten door heldere en grensoverschrijdende regels en controles beter reguleren. Schadelijke marktpraktijken moeten door systematische marktanalyses opgespoord en aangepakt worden. De

Europese richtlijnen voor de bescherming van de consument bij financiële diensten moeten in de lidstaten omgezet worden, waardoor de spaarders de grootst mogelijke zekerheid krijgen voor hun spaargeld. Voor financiële producten moet er verplicht een label komen. Consumenten kunnen zo dan in een oogopslag de veiligheid, het rendement en de looptijd zien. Nieuwe financiële producten zouden door een Europese instelling voor financiële diensten moeten beoordeeld worden en bij twijfel aan een extra toelatingsprocedure onderworpen worden.

- 1.138. Er is nood aan een modern consumentenrecht. Met de ontwerprichtlijn voor de uniformering van het Europese consumentenrecht op een laag niveau pleegt de Commissie roofofbouw op de nationale consumentenregelgeving. Wij willen het anders. We willen de Europese richtlijn controleren, onder meer op haar digitale bestendigheid en ook op duurzame consumptiepatronen, en ook meer bescherming tegen afzetpraktijken bieden.
- 1.139. Weten wat erin zit. Voor consumenten relevante informatie moet verplicht op producten te vinden zijn. De productiewijze is daarbij even belangrijk als de gezondheidswaarde, het energiegebruik en de inzet van omstreden technologieën. Voor gevoelige goederen als speelgoed vragen we een Europees veiligheidslabel. We willen duurzame consumptie ondersteunen. Wie verantwoord wil consumeren heeft nood aan betere informatie over de sociale en ecologische activiteiten van bedrijven. Een zwarte lijst van klimaatschadelijke producten als bv. wasmachines die meer dan 0,35 kWh/kg of auto's met een uitstoot boven 120 g/km zou in het Europees actieplan duurzaam consumeren moeten opgenomen worden. We willen een Europees duurzaamheidslabel invoeren. Het zou de ecologische en sociale gevolgen van een product duidelijk zichtbaar moeten maken, een productie zonder kinderarbeid moeten garanderen en zou zo als met een tweede prijsetiket het praktisch voordeel voor mens en milieu moeten verduidelijken. Duurzame consumptie heeft nood aan een actief beleid van consumentenvoorlichting vanwege de Commissie. In plaats van technische regels en een uitdijende bureaucratie moeten de informatie- en adviesmogelijkheden van de consumentenorganisaties uitgebreid worden. EU-onderzoeksgelden zouden ook meer moeten gaan naar onderzoeksprojecten moeten gaan die de belangen van consumenten in het middelpunt stellen.
- 1.140. Gezonde en natuurlijke levensmiddelen garanderen voor iedereen. Veilige levensmiddelen zijn voor ons een basisvoorwaarde. We wijzen gentechniek en chemie op ons bord af. Kwaliteit, gezondheid en genot bij levensmiddelen zijn voor ons van groot belang. Regionale, op traditionele wijze gemaakte, biologisch verbouwde en natuurlijke levensmiddelen hebben nood aan een speciaal kenteken. Gezonde voeding zou een rood-oranje-groen-kenteken moeten krijgen in de hele EU. Rood wil zeggen dat het product veel suiker, vet of zout bevat. Groen wil zeggen dat men het product zonder enig probleem kan gebruiken. Gezonde levensmiddelen voor iedereen betekent ook dat die voor iedereen betaalbaar moeten zijn en dat ze ook in scholen en de kinderopvang een vanzelfsprekend onderdeel van de maaltijden worden. Gezonde, ecologisch duurzame en regionaal geproduceerde producten, die men herkent aan het biolabel willen we nog aantrekkelijker maken. Op nieuwe technologieën bij de productie van levensmiddelen willen we het voorzorgsbeginsel toepassen. Dergelijke producten mogen pas op de markt komen als het risico voldoende onderzocht is en als duidelijke aansprakelijkheidsregels voorzien zijn. Voedingssupplementen moeten bovendien een bewijs van werking leveren. Tot nader order willen we een moratorium op nanotechnologisch veranderde levensmiddelen. Om de keuzevrijheid te garanderen willen we een eenduidig kenteken voor alle veranderde levensmiddelen. Levensmiddelen met azokleurstoffen, die veel voorkomen in bonbons, limonades en andere, willen we verbieden, aangezien ze de gezondheid van onze kinderen schaden.
- 1.141. Geen agrogentechniek. Wij willen geen gebruik van agrogentechniek, maar in plaats daarvan een EU-wijd verbod voor gentechplanten die mens, milieu en gentechvrije productie in de conventionele en biologische landbouw in gevaar brengen, zoals bv. gen-maïs MON 810 of de zogenaamde

terminatortechnologie. Agrogentechniek is een risicotecnologie, die niet te verantwoorden is, want in de natuur vrijgezette organismen kunnen niet meer teruggeroepen worden. De grote meerderheid van de consumenten wijst gentechniek af. We willen een helder gen-kenteken en willen alle lacunes in de EU-regelgeving voor kentekens sluiten. Consumenten hebben het recht om volledig te weten wat er op hun bord komt. Dat geldt voor producten als vlees, melk of kaas. Consumenten moeten weten of hun levensmiddelen afkomstig zijn van dieren die met gentechvoedsel gevoed werden. De Europese toelatingsregels voor gentechnisch gewijzigde levensmiddelen moeten veranderd worden. Het onafhankelijk onderzoek moet versterkt worden. Ecologische expertise en ook de socio-economische risico's van de agrogentechniek moeten ingerekend worden. Met de bepalingen van de vrijzettingsrichtlijn is er bekomen dat de lidstaten maatregelen kunnen nemen om zich tegen gentech-contaminatie te beschermen. De rechten van de Europese regio's om zich nog beter te beschermen moeten versterkt worden.

- 1.142. Consumentenrechten beter beschermen. We willen dat consumentengegevens enkel met uitdrukkelijke toestemming van de betrokkenen verzameld, gebruikt en doorgegeven worden. Tot nu toe kunnen consumenten digitale transacties niet genoeg vertrouwen. Digitale transacties op het internet mogen niet langer gekoppeld worden aan de verplichting allerlei persoonlijke gegevens prijs te geven. Uitwassen van datamisbruik, zoals het bespioneren van supermarktklanten of de monitoring van telefoonklanten moeten scherper gesanctioneerd worden. We vragen een EU-wijd databeschermingszegel dat aan consumenten garandeert dat er op betrouwbare wijze met hun gegevens wordt omgegaan. Consumentenorganisaties moeten het recht krijgen om juridische klachten in te leiden voor inbreuken op de databescherming.

2. Sociaal Europa. De GROENE weg voor maatschappelijke samenhang en solidariteit

Een sociaal pact

- 2.1. We willen een omvattend Sociaal Pact voor Europa, dat de arbeids- en levensomstandigheden van de mensen in de EU verbetert. Basis hiervoor is het nieuwe Verdrag, dat na goedkeuring ook de sociale grondrechten zal vastleggen. Uitgangspunt hierbij is ook dat de interne markt geen doel op zich, maar enkel een middel is om de sociale doelstellingen te bereiken. De algemene lijn is onder meer dat er op Europees niveau sociale minimumstandaards worden uitgewerkt die overal gegarandeerd zijn, zonder dat ze hogere nationale standaards uithollen. Daarnaast hebben we behoefte aan een consequent sociale uitwerking van de Lissabonstrategie en willen we de sociale, economische en territoriale samenhang versterken en in die zin ook de structuurfondsen aanpassen. De methode van de open coördinatie zou verder ontwikkeld moeten worden, en zou meer democratisch en bindend moeten worden, door een sterkere rol van het Europees Parlement.
- 2.2. De Europese Commissie beoordeelt de prestaties van de lidstaten in het Sociaal Pact en legt aanbevelingen voor aan de Raad van Ministers en het EP. Lidstaten die het Sociaal Pact herhaaldelijk overtreden verliezen hun stemrecht in de Raad bij sociaaleconomische besluiten.
- 2.3. Als onderdeel van een meer omvattende strategie van structurele versterkte samenwerking (zie bij onderdeel democratie) kunnen lidstaten stappen zetten naar een diepere sociaal-economische integratie die leidt tot een versterking van de sociale rechten en het tegengaan van onderlinge concurrentie in onder meer de fiscale stelsels.
- 2.4. Sociale doelen bindend maken. We willen de Lissabonstrategie op een nieuw spoor zetten. Bij de voor 2010 voorziene herziening van de Lissabonstrategie moeten de duurzaamheidsstrategie en de sociale agenda opnieuw een integraal deel worden van de Lissabonstrategie. We willen het bereiken van de sociale doelen en indicatoren bindend vastleggen. Hoewel in de Lissabonstrategie officieel doelstellingen op het vlak van economie, arbeid, sociaal beleid en milieu zijn opgenomen, wordt er bij de omzetting in nationaal beleid bijna uitsluitend naar de economische doelen gekeken. De sociale en ecologische doelen komen door hun niet-bindend karakter in de verdrinking. Zo worden veel kansen gemist om de economie te vergroenen en maatschappelijke samenhang te versterken. Landen die de vooropgestelde doelen niet halen moeten daarvoor gesanctioneerd kunnen worden.
- 2.5. Minimumlonen invoeren. We willen verhinderen dat loondumping als een concurrentiemiddel gebruikt wordt. Mensen moeten van hun loon kunnen leven. Het moet armoedevast en toereikend zijn. We willen concurrentie over de kwaliteit van de arbeid, niet over het loon. Daarom vragen we minimumlonen die wettelijk of via cao zijn vastgelegd. Die moeten relevant boven de armoedegrens liggen, en zouden in alle lidstaten, via de nationale modellen moeten gelden. Op dit moment hebben 20 van de 27 lidstaten reeds een nationaal minimumloon. Dergelijke minimumlonen zijn niet alleen een instrument om de tendens naar het meer voorkomen van 'working poor' te bekampen, het is ook een middel om de loonongelijkheid tussen mannen en vrouwen aan te pakken. In Europa ligt het loon van vrouwen gemiddeld 15% onder dat van mannen.

Werk

- 2.6. Arbeidsduur verkorten. We willen geen te hoge maximumarbeidsduur. Een aantal lidstaten heeft bij de discussie over de arbeidstijdenrichtlijn geprobeerd de maximumduur te verhogen. Het Europees Parlement is hier terecht tegen in gegaan. De maximale arbeidsduur mag niet boven de 48 uur komen. De eis voor een maximale arbeidstijd is een fundamenteel recht voor de EU-burgers. Tegelijk verzetten we ons, net als het Parlement, tegen de stelling van een aantal lidstaten dat de wachtdienst niet langer als arbeidstijd zou worden aangerekend. Dat is met name voor medisch personeel en opvoeders van belang. In plaats van de maximumduur te verlengen, is er veeleer nood aan concepten van arbeidsduurvermindering en flexibiliteit op maat van de werknemers. Zo kan de werkloosheid aangepakt worden, samen met een verbetering van de mogelijkheden voor combinatie van arbeid en gezin.
- 2.7. Speciale aandacht is nodig voor de bestrijding van werkloosheid bij vrouwen. In heel Europa moeten de mogelijkheden voor gelijke deelname aan de arbeidsmarkt en gelijke carrièrekansen verbeterd worden. Het is ons doel om de lidstaten tot grotere inspanningen om de vrouwenwerkloosheid te overwinnen te verplichten. Er is nood aan bindende doelstellingen en sanctiemogelijkheden. Opdat het Europees grondrecht op gelijke beloning voor vrouwen en mannen eindelijk realiteit wordt moet er sterker opgetreden worden tegen loondiscriminatie.
- 2.8. Werknemersrechten garanderen. De rechten van uitzendarbeiders dienen in de EU verder versterkt te worden. In de richtlijn uitzendarbeid moet duidelijk zijn dat uitzendarbeiders recht hebben op een gelijke behandeling tegenover binnenlandse werknemers. Op basis van het principe van gelijk loon voor gelijk werk op dezelfde plaats moet duidelijk in de richtlijn staan dat nationale cao-overeenkomsten in hun verschillende varianten dezelfde waarde hebben als wettelijke minimumlonen.
- 2.9. Kwaliteitsvolle arbeid bevorderen. We willen dat het werkgelegenheidsbeleid zich sterker richt op het concept van kwaliteitsvolle arbeid. Arbeid is goed of kwaliteitsvol als de betrokkenen mee betrokken zijn bij de organisatie van de arbeid en als er een voldoende loon tegenover staat. Dat betekent ook dat flexibiliteit in de arbeidswereld wordt verbonden met sociale zekerheid. De arbeidsrechtelijke standaards mogen niet op basis van zogenaamde flexibele arbeidsverhoudingen (zoals uitzendarbeid, mini-jobs of schijnzelfstandigheid) uitgehold worden. We vragen een goede Europese definitie van zelfstandigheid, die schijnzelfstandigheid en 'postbusbedrijven' zoveel mogelijk verhindert.
- 2.10. Met de goedkeuring van een speciale resolutie door het Europees Parlement is al een belangrijke stap gezet in de volwaardige erkenning van de sector van de sociale economie. Het is belangrijk verder door te gaan op dit spoor, onder meer door de juridische erkenning van specifieke ondernemingsmodellen van sociale economie-organisaties, en door het toegankelijk maken van bestaande fondsen voor sociale economie-ondernemingen.
- 2.11. De EU versterkt de medezeggenschap van werknemers via (Europese) ondernemingsraden. De medezeggenschap gaat ook gelden voor de beloning van het management. We willen als kernstuk hierbij een richtlijn voor Europese ondernemingsraden die die naam waardig is en die een eerlijke sociale dialoog mogelijk maakt. Daartoe is er nood aan een echte herziening van de bestaande richtlijn. Wij zijn er voorstander van dat vanaf 500 werknemers een Europese ondernemingsraad kan opgericht worden.
- 2.12. We willen onderzoeken of een Europese werkloosheidsverzekering kan worden ingevoerd. De verschillen in economische groei tussen de landen van de eurozone namen de voorbije jaren toe. De klassieke conjunctuurinstrumenten zoals de monetaire politiek staan niet meer ter beschikking van de staten van de eurozone. Tegelijk is bij een economische recessie door het Stabiliteitspact de druk groot om tot besparingen in de overheidsuitgaven over te gaan. Dat kan ertoe leiden dat de sociale verzekering wordt

beperkt, net op het moment dat die het hardst nodig is. Een Europese basiswerkloosheidsverzekering zou een deel van de nationale werkloosheidsverzekering kunnen vervangen. Voor de bijdrageplichtigen komen er geen extra belastingen. Een deel van de huidige werkloosheidsbijdragen zou in een Europese pot komen waaruit in geval van werkloosheid elke EU-burger voor een jaar 50% van het laatste inkomen zou krijgen. Dit basisbedrag kunnen de lidstaten dan verder verhogen op basis van hun nationale wetgeving. Er komt geen inperking van de nationale wetgeving rond hoogte en duur van uitkeringen. De voordelen van een dergelijke EU-basisverzekering zijn duidelijk: ze werken als een automatische stabilisator. Economische op- en neergang worden zo gedeeltelijk verdeeld over de lidstaten, waardoor het gevaar kleiner wordt dat de arbeidsmarktpolitiek zelf procyclisch wordt, recessietrends versterkt en dat de sociale bescherming tot voorwerp van politieke opportuniteiten worden.

Sociale samenhang

- 2.13. Er komt een duidelijke ambitie om de armoede uit te bannen tegen 2020 binnen de EU. De EU legt vast dat de laagste uitkeringen gebaseerd worden op een bestaansminimum van 60% van het gemiddeld inkomen van elke lidstaat. In het Europees jaar van de bestrijding van armoede en sociale uitsluiting 2010 zouden projecten die wegen uit de armoedeval aangeven opgestart moeten worden. Dit thema zou een prioriteit moeten zijn voor het Belgisch Voorzitterschap in 2010.
- 2.14. Gelijke kansen verzekeren en discriminatie bekampen. We willen een discriminatievrij Europa. Daarom zijn we voorstander van een vijfde antidiscriminatie richtlijn, die garandeert dat er – niet enkel in het arbeidsleven maar ook in het leven van alledag – een omvattende bescherming is tegen discriminatie. We willen bij wet verbieden dat bv. iemand die in een rolstoel zit, de toegang tot een restaurant, arts of winkel kan geweigerd worden. In de toekomst mogen openbare aanbestedingen, subsidies en andere stimuli van de overheid enkel gaan naar die ondernemingen die aantoonbaar niet discrimineren. Ondernemingen die voor discriminatie veroordeeld zijn, kunnen geen overheidssteun genieten tot zij terug een discriminatievrije status hebben. Het smartengeld dat aan eventuele slachtoffers van discriminatie wordt toegekend moet voldoende hoog zijn zodat het een afschrikkend effect heeft op bedrijven.
- 2.15. Toegankelijk Europa. We willen dat Europa voor alle mensen, met of zonder handicap,ikbaar en beleefbaar is. We zetten ons in voor een Europa zonder barrières, niet alleen in architecturale zin. Dat betekent toegankelijkheid en bruikbaarheid van instellingen, gebouwen, transportmiddelen, internet en informatie voor alle mensen. We zetten ons ervoor in dat alle mensen in hun individualiteit aanvaard worden en de mogelijkheid hebben volwaardig aan de maatschappij deel te nemen. Enkel door sociale insluiting en een versterkt gevoel van verbondenheid van alle mensen kunnen de sociale, economische en persoonlijke vrijheden van Europa zich verder ontwikkelen.
- 2.16. Specifiek ten aanzien van mensen met een handicap vragen we onder meer het volgende:
- Een doorgedreven handicapmainstreaming bij het Europees beleid.
 - De ratificatie van het Internationaal Verdrag inzake de rechten van personen met een handicap en de invoering van een opvolgingsstructuur.
 - Een goede nieuwe antidiscriminatie richtlijn, die onder meer de situatie van de mantelzorgers erkent en ook het concept 'discriminatie op grond van een band met een persoon met een handicap' bestraft.
 - Het principe van autonomie van personen met een handicap moet vertaald worden naar alle beleidsdomeinen en –niveaus. Dit zou in alle lidstaten moeten worden doorgevoerd. Daarbij zou er voldoende aandacht moeten zijn voor mantelzorgers.

- Er is nood aan een betere onderlinge nationale erkenning van de statuten van personen met een handicap. Dat kan onder meer via een 'Europese herkenningkaart'.
- Ontwikkeling van regelgeving voor de onbeperkte toegang tot alle gebouwen, alle vervoermiddelen en alle communicatiemiddelen (ICT).
- Wederzijdse erkenning en harmonisering van aangepaste voertuigen.

2.17. De EU vergemakkelijkt het combineren van arbeid en zorg, onder meer door verlenging van het zwangerschapsverlof.

2.18. Met het oog op de langetermijnooriëntatie en duurzaamheid krijgen werknemers en consumenten een vertegenwoordiging in het ondernemingsbestuur en krijgen aandeelhouders een zwaardere stem naarmate zij langer in het bezit zijn van de aandelen.

Een sociale ruimte

2.19. De EU dwingt geen liberalisering af. De lidstaten bepalen zelf welke diensten in handen blijven van de overheid of maatschappelijke ondernemingen.

2.20. De impact van de dienstenrichtlijn op de werking van de social profitondernemingen moet onderzocht worden. Hetzelfde geldt ten aanzien van de reglementering op sociale ondernemers inzake staatssteun en mededingingsbeleid en ten aanzien van de arbeidswetgeving en de organisatie van de arbeidstijd. In dit verband dient ook de impact onderzocht te worden van de intrede van commerciële ondernemers in de zorg.

2.21. De EU wordt verantwoordelijk voor het beheer van netwerken met een grensoverschrijdend karakter: hogesnelheidsspoor, satellietnavigatie, een supernet voor groene stroom. Zij verzekert voldoende investeringen in deze netwerken en eerlijke toegang voor dienstverleners die concurreren.

2.22. Betere erkenning diploma's en kwalificaties. We willen een Europawijde vereenvoudiging van de overdraagbaarheid van kwalificatie-eenheden. De basis voor Europawijde mobiliteit is de erkenning van diploma's en beroepservaring. De vergelijkbaarheid en erkenning van diploma's binnen de EU is ontoereikend.

2.23. Sociale bescherming verbeteren met een Europese sociale kaart. We willen dat in een Europa zonder grenzen sociale rechten en voordelen niet verloren gaan, wanneer mensen een job in een ander land opnemen of verhuizen. De nu reeds wettelijk gegarandeerde erkenning en optelling van in verschillende landen verworven verzekerings- en werkbijdragen moet ook gemakkelijk bruikbaar zijn voor de burgers. Daarom willen we een Europese sociale kaart invoeren. Die zal de toegang tot aanspraken in de sociale zekerheid op het domein van bv. ziekte, pensioen, werkloosheid, in het buitenland vergemakkelijken en administratieve hindernissen bij een grensoverschrijdende verandering van job verminderen. De noodzakelijke gegevens worden in het eigen land opgeslagen, waardoor de kaart zelf enkel als een informatiesleutel dienst doet. Een dergelijk systeem zou voor heel wat werknemers een serieuze stap vooruit zijn en zou het Europees burgerschap ook concreet maken.

2.24. Op patiënten gerichte reclame voor receptgeneesmiddelen blijft verboden. De EU stimuleert onafhankelijke informatievoorziening over ziektes, behandelingen en medicijnen.

- 2.25. De EU legt minimumrechten voor patiënten vast. Zij krijgen recht op vergoeding van ziekenhuisbehandelingen in een ander EU-land, bijvoorbeeld wanneer het eigen land lange wachtlijsten kent. Lidstaten mogen de voorwaarde van voorafgaande toestemming blijven hanteren als een kostenexplosie dreigt.
- 2.26. De EU bevordert samenwerking tussen landen bij de inkoop en productie van vaccins die een grootschalige uitbraak van griep moeten voorkomen of intomen.
- 2.27. We willen de regionale ontwikkelingsverschillen in Europa verkleinen. Belangrijkste instrument hier is het Fonds voor Regionale Ontwikkeling (EFRO). Belangrijkste doel blijft voor ons dat de regionale ontwikkeling als doel heeft de verschillen tussen de regio's te verkleinen en alle regio's gelijke ontwikkelingskansen te geven. Dat mag echter niet ten koste gaan van de sociale en ecologische belangen. Daarom verzetten we ons tegen de huidige verplichting dat steunmiddelen eenzijdig op de regionale concurrentiekracht worden ingezet. De middelen moeten ook meer gericht worden ingezet, en zouden enkel nog mogen gaan naar die lidstaten waarvan het BBP lager ligt dan 90% van het EU-gemiddelde en naar grensoverschrijdende samenwerking.
- 2.28. We willen het Europees Sociaal Fonds (ESF) verder ontwikkelen. Er zou daarbij meer aandacht moeten zijn voor de werklozen. Voor moeilijk bemiddelbare werklozen zouden er meer projecten in de 'derde sector' moeten voorzien worden, waardoor zij ook een uitzicht kunnen krijgen op een zinvolle baan. Om langdurige werkloosheid te verhinderen zou het ESF meer aandacht moeten besteden aan opleiding, waardoor zoveel mogelijk jonge mensen een goede start krijgen in hun beroepsleven. Verder moet verzekerd worden dat het ESF niet in de plaats komt van nationaal werkgelegenheidsbeleid, maar dat enkel aanvult met innovatieve projecten.

Ouderen

- 2.29. We willen de demografische ontwikkeling als een Europese uitdaging begrijpen. We willen een Europa waarin het potentieel van ouderen ten volle benut wordt, de gevolgen van de demografische ontwikkeling solidair over de generaties verdeeld worden en de risico's van de ouderdom verminderd worden. Daarom zetten we ons ervoor in om de tewerkstellingsgraad en de productiviteit te bevorderen door een betere beroepsdeelname van vrouwen en oudere werknemers. Daartoe is er onder meer nood aan een gericht aanbod aan preventieve gezondheidszorg, arbeidsplaatsen die aangepast zijn aan ouderen, en het stimuleren van levenslang leren.
- 2.30. De demografische ontwikkeling mag niet gezien worden als een nakend conflict tussen oudere en jongere generaties, maar zou integendeel het uitgangspunt moeten vormen voor een nieuw generatiepact.
- 2.31. We verzetten ons tegen leeftijdsdiscriminatie op de werkvloer. Gedwongen vervroegd ontslag of de onmogelijkheid tot herscholing of bevordering op basis van leeftijd zijn als principe niet aanvaardbaar. Het is belangrijk dat werknemers de kans krijgen, onder meer via scholing of aangepaste werkorganisatie, om te blijven werken. De overheid dient de werkgevers hierin te ondersteunen met aangepaste regels en instrumenten.
- 2.32. Het is belangrijk dat de hoge armoedegraad bij ouderen grondig onderzocht wordt en op basis daarvan ook bestreden wordt. Specifieke aandacht moet daarbij gaan naar de meest kwetsbare groepen (bv. de oudste ouderen, alleenstaande ouderen, oudere holebi's en zorgbehoevenden).

- 2.33. Het Europees pensioenbeleid, via de open coördinatiemethode, dient zich te richten op een aanpassing van de pensioensystemen van de lidstaten aan de veranderde maatschappelijke noden. Voor ons blijft de eerste pijler de belangrijkste basis van het pensioen. Europa moet er mee over waken dat de vervangingsratio van de pensioenen in alle lidstaten voldoende hoog is. Pensioenen zouden overal welvaartsvast moeten zijn. Uitgangspunt van regelingen moet zijn dat alle burgers uitzicht krijgen op een basispensioen. Regelgeving moet erop gericht zijn dat ouderen hun levensloopbaan voldoende zelfstandig en onthaastend kunnen organiseren. Pensioenfondsen zouden hun middelen duurzaam moeten beleggen.
- 2.34. Een globale gezondheids- en welzijnsstrategie dient uit te gaan van een totaalbenadering en moet veel aandacht geven aan preventieve acties. Gezond ouder worden is meer dan enkel lang leven. Ouderen moeten ook kunnen participeren aan de maatschappij en zelfstandig in het leven kunnen staan. Het is belangrijk dat er geïnvesteerd wordt in een breed aanbod aan nieuwe of aangepaste woonvormen, waardoor ouderen zoveel mogelijk zelfstandig en geïntegreerd kunnen wonen.
- 2.35. Het Europees antidiscriminatiebeleid (zie ook bij deel democratie) moet worden uitgebreid naar andere domeinen dan enkel arbeid. De EU moet de bewustwording en sensibilisering inzake leeftijdsdiscriminatie en meervoudige discriminatie verhogen.
- 2.36. In haar verschillende beleidsdomeinen zou de EU meer nadruk moeten leggen op het concept van 'productief ouder worden'. De belangrijke bijdrage die ouderen leveren met betaald werk en vrijwilligersactiviteiten en als consumenten moet worden bekend gemaakt. Ouderen hebben ook een belangrijke rol in de overdracht van kennis en vaardigheden aan jongere generaties. Zij hebben ook het recht op uitwisseling van kennis en op begeleiding tussen ouderen en jongeren, zowel privé als op de werkvloer. Er zou moeten nagedacht worden over nieuwe instrumenten voor de ondersteuning en organisatie van het vrijwilligerswerk. Een mogelijke piste kan het opzetten van lokale agentschappen voor vrijwilligerswerk zijn.
- 2.37. De EU moet technologische ontwikkelingen en onderzoek naar technologische toepassingen die de zelfstandigheid en ontwikkeling van ouderen bevorderen, stimuleren. Ouderen kunnen ook een belangrijke rol spelen bij de ontwikkeling van een aanbod dat aansluit bij de reële behoeften.
- 2.38. In het beleid ter ondersteuning van het levenslang leren moet erover gewaakt worden dat het aanbod voldoende bereikbaar en betaalbaar is in alle levensfasen. Ouderen moeten de kans hebben om te leren en te blijven leren. Alle generaties en alle leden van de gemeenschap hebben recht op persoonlijke en sociale ontwikkeling. Het is belangrijk dat er initiatieven worden genomen die ervoor zorgen dat ouderen de mogelijkheid krijgen tot meer en doelgerichte eco-sociale vorming, binnen het verenigingsleven en in de naschoolse vorming.
- 2.39. Er zou een voldoende aanbod moeten zijn aan Europese uitwisselingsprojecten voor ouderen en ouderenorganisaties. Ook binnen de culturele programma's moet de participatie van ouderen verzekerd zijn.
- 2.40. Er zou voldoende steun moeten zijn voor het EUNAAPA-project (European Network for Action on Ageing and Physical Activity). In eigen land zou er in dat kader een congres kunnen georganiseerd worden waar kennis en ervaring kunnen worden uitgewisseld.
- 2.41. Naar het model van het Amerikaanse "Aging Initiative" wordt ook door Europa in het kader van de lopende acties rond milieu en gezondheid een specifiek initiatief genomen rond ouderen, milieu en gezondheid. Ouderen zijn dikwijls het eerste slachtoffer van milieuvervuiling (bv. vroegtijdige overlijdens

door fijn stof, ozon). Ieder heeft recht op voldoende levensjaren in goede gezondheid. Een consequent beleid van chemische hygiëne zorgt ervoor dat de 'body burden', de opstapeling van schadelijke stoffen in het lichaam, afgeremd wordt, zodat mensen op oudere leeftijd niet het gelag dienen te betalen. Milieukwaliteitsnormen worden afgestemd op de zwakkere groepen met verminderde weerstand.

Jongeren

- 2.42. Er is nood aan een cross-sectoraal jeugdbeleid. Dat houdt onder meer in een betere coördinatie van het jeugdbeleid via de oprichting van een 'intergroup on youth mainstreaming' in het EP en een 'Group of Commissioners on Youth' in de Commissie. De nieuwe jeugdagenda van de EU dient binnen de Commissie te worden goedgekeurd als een horizontaal plan, en niet enkel een plan voor de jeugdsector. Bij het opstellen van de begroting zou ervoor moeten gezorgd worden dat de effecten voor jongeren steeds in rekening worden genomen ('youth budgeting').
- 2.43. Er is nood aan een sterke jeugdagenda met participatie van jongeren en hun organisaties. Dat houdt onder meer in dat er een sterke implementatie komt van het 'jeugdartikel' (165) in het Verdrag van Lissabon. Er is ook nood aan eenvoudig beschikbare middelen voor de financiering van projecten in het kader van de gestructureerde dialoog. Europese evenementen zoals de 'Europese Week van de Jeugd' kunnen nog beter en doelgerichter georganiseerd worden, zodat ze een grotere impact hebben op het beleid.
- 2.44. Er is nood aan een sterk engagement van de EU voor duurzame ontwikkeling. In de besluitvormingsorganen hiervoor zouden jongeren voldoende moeten betrokken worden. EU-campagnes voor sensibilisering zouden voldoende op jongeren moeten gericht zijn. Duurzame ontwikkeling zou opgenomen moeten worden in het volgende programme 'Youth in Action'.
- 2.45. Duurzame mobiliteit moet voor iedereen beschikbaar zijn. Zo is er nood aan voldoende financiering voor grensoverschrijdend openbaar vervoer. Een modern, efficiënt en voldoende goedkoop interrail-ticket is ook nodig. Er zijn ook maatregelen nodig waardoor het gemakkelijker wordt visa te verkrijgen voor buitenlandse vrijwilligers.
- 2.46. Het Europese Jeugdprogramma (Youth in Action) is een belangrijk instrument dat veel mogelijkheden biedt aan jongeren. Het nieuwe jeugdprogramma, dat loopt vanaf 2014, kan nog beter. Zo zou het moeten gescheiden blijven van andere programma's. Er zou ook moeten gestreefd worden naar minder bureaucratische rompslomp. Een groter budget en een grotere geografische reikwijdte zijn ook aangewezen.
- 2.47. De mogelijkheden om te leren over de grenzen heen zouden nog moeten verbeterd worden. De bestaande Europese mobiliteitsprogramma's (bv. Erasmus) zouden moeten worden versterkt. Er is nood aan een minder bureaucratische aanvraagprocedure, betere promotiecampagnes, en meer aandacht voor het leren van de vreemde taal. Ook de mogelijkheden voor internationale stages zouden verbeterd kunnen worden. Dat kan door een Europees statuut voor stagiairs, een certificaat voor stages, meer promotie en voldoende financiële middelen.
- 2.48. Speciale aandacht is nodig voor het principe van waardig werk voor alle jongeren. Duurzame maatregelen zijn nodig om de toename van werkloosheid bij jongeren te verhinderen. Een speciaal initiatief, zoals een ronde tafel gericht op een visie op een duurzame arbeidsmarkt voor jongeren, kan nuttig zijn. Het concept

van waardig werk moet centraal staan in het hele beleid. Er is ook nood aan een betere samenwerking tussen de EU en de ILO en de instelling van sociale minimumstandaards die overal gegarandeerd zijn.

- 2.49. Er is meer actie nodig op het vlak van onderwijs en vorming, via het 'strategisch kader onderwijs en training na 2010' en het Europees Jeugdcompact. Doel moet zijn de vroege schooluitval en de functionele ongeletterdheid naar omlaag te krijgen. De rol van de Commissie in het Bolognaproces zou moeten verduidelijkt worden. De EU zou ook een actievere rol moeten spelen in de financiële stimulering van de mechanismen van toegang tot het hoger onderwijs.
- 2.50. Er is nood aan een nieuwe strategie voor duurzame ontwikkeling ter opvolging van de huidige Lissabonstrategie. De duurzaamheidsstrategie zou op zich minstens evenveel aandacht moeten krijgen. En in de vervolgstategie voor de huidige Lissabonstrategie (na 2010) zouden de sociale en ecologische dimensie volwaardig moeten geïntegreerd worden. Het nastreven van een sterk Europees Sociaal Model, met focus op waardige jobs, aandacht voor daling van armoede bij kinderen en jongeren en een sterke jeugddimensie, moet het doel zijn. Daartoe moet de zichtbaarheid van het vernieuwde Jeugdcompact gemaximaliseerd worden.
- 2.51. Er is nood aan een gemakkelijke toegang tot cultuur voor alle jongeren. Dat kan via het idee van een algemene Europese jeugdkaart (European Youth Card).
- 2.52. De EU zou een kader moeten opzetten om de kwaliteit van het niet-formeel leren te waarborgen, en dat in nauwe samenwerking met de jeugdorganisaties.
- 2.53. We willen een wettelijk statuut voor Europese jeugdorganisaties. De Commissie zou daartoe een voorstel moeten uitwerken. Er is ook nood aan duurzame structurele financiële ondersteuning.
- 2.54. Er is behoefte aan een proactief beleid ten opzichte van de toenemende informatisering van de samenleving. De EU moet het onderzoek naar nieuwe media en veranderingen in de wereld van jongeren promoten. Een actieve en legerichte educatie rond nieuwe media zou verder moeten gestimuleerd worden. Speciale aandacht is nodig voor bewustmaking van minderjarigen rond privacy-instellingen. Algemeen beleid is ten slotte nodig om te garanderen dat alle jongeren toegang hebben tot internet (nu is dat 60% van de Europese gezinnen).
- 2.55. Het Europese migratiebeleid dient gebaseerd te zijn op de internationale verdragen. Respect voor alle internationale conventies die kinderen en jongeren beschermen (in het bijzonder het VN-Verdrag inzake de Rechten van het Kind) is nodig. Opsluiting van minderjarige asielzoekers moet verboden worden.

3. Een maatschappij in beweging. De GROENE weg voor democratie en burgerrechten

Vrij verkeer

- 3.1. De EU vergemakkelijkt het wonen en werken over de grens door betere regels te maken voor het meenemen van uitkeringsrechten, pensioenen en diploma's.
- 3.2. Nationale regeringen, vakbonden en migrerende werknemers krijgen meer armslag om gelijk loon voor gelijk werk af te dwingen. Daartoe wordt de detachingsrichtlijn aangescherpt.
- 3.3. Werknemers uit nieuwe EU-landen krijgen zo snel mogelijk toegang tot de Europese arbeidsmarkt.

Migratie

- 3.4. Arbeidsmigranten van buiten de EU zijn welkom voor zover er ruimte voor hen is op de arbeidsmarkt. Ze krijgen een tijdelijke verblijfsvergunning die verlengd kan worden. De EU bevordert dat lidstaten taal- en inburgeringsprogramma's aanbieden.
- 3.5. Werkzoekenden uit de kandidaat-lidstaten van de EU krijgen voorrang bij arbeidsmigratie, om de overgang naar vrij werknemersverkeer te versoepelen.
- 3.6. De EU maakt haar 'blauwe kaart' aantrekkelijker voor kennismigranten, onder meer door de inkomenseis te verlagen en toegang tot de hele Europese arbeidsmarkt te bieden.
- 3.7. De EU voert sancties in tegen werkgevers van illegalen, waaronder de verplichting om de illegale werknemer minstens zes maanden loon uit te betalen.
- 3.8. Illegalen hebben toegang tot basisvoorzieningen, zoals medische zorg, leerplichtonderwijs en bijstand in noodsituaties.
- 3.9. Er komt geen wettelijk verbod op een generaal pardon voor illegalen in de lidstaten.
- 3.10. De enige voorwaarde voor gezinshereniging is dat de aanvrager in de EU voldoende inkomen heeft om het gezin te onderhouden.
- 3.11. Legale migranten krijgen na vijf jaar verblijf dezelfde rechten als EU-burgers, waaronder kiesrecht op gemeentelijk en Europees niveau.
- 3.12. Om terugkeer naar het land van herkomst te vergemakkelijken, versoepelt de EU voor remigranten de regels rond verblijfsrecht en visa. Bij definitieve terugkeer kunnen remigranten opgebouwde sociale rechten uitbetaald krijgen.
- 3.13. De EU neemt het initiatief om internationale overboekingen van kleinere bedragen goedkoper te maken.

3.14. De EU intensificeert de bestrijding van mensenhandel en pakt ook de oorzaken aan. Zij verbetert de bescherming van slachtoffers.

Asiel

3.15. Wij zijn voorstander van een gemeenschappelijk Europees asielstelsel, met een gemeenschappelijke asielprocedure en een uniforme status. Dit stelsel moet leiden tot een betere effectieve bescherming van wie op de vlucht is. Een loutere harmonisatie van bestaande asielprocedures zal niet volstaan. Betere en effectieve bescherming moet het uitgangspunt zijn van het 'Stockholm-programma', dat als meerjarenplan de opvolger wordt van het 'Haags programma', en dat moet voorzien in een aantal voorstellen die moeten leiden tot een gemeenschappelijk asielstelsel. Meer praktische samenwerking tussen de lidstaten is een belangrijke stap op weg naar een gemeenschappelijk asielstelsel. Een Europees Asielondersteuningsbureau kan de praktische samenwerking tussen de lidstaten bevorderen.

3.16. De EU draagt bij aan verbetering van vluchtelingenopvang nabij conflictgebieden. Zij nodigt ruimhartig vluchtelingen uit voor hervestiging in Europa. Het oprichten van een Europees Resettlementprogramma zal de bestaande resettlementactiviteiten van de lidstaten ondersteunen en versterken.

3.17. De Dublinverordening wordt gewijzigd teneinde asielverzoeken eerlijker te verdelen over de EU-landen. Daarbij wordt rekening gehouden met de belangen van de asielzoeker. Om een goede aanpassing van de richtlijn te kunnen doorvoeren, is er nood aan een grondige en permanente evaluatie van de omzetting van de Europese asielwetgeving door de lidstaten.

3.18. De volgende jaren moeten de Kwalificatie- en Procedurerichtlijnen worden aangepast. De hervorming van de Kwalificatierichtlijn moet leiden tot een gelijke beoordeling van beschermingsbehoeften en tot een uniforme status. De hervorming moet ervoor zorgen dat alle oorlogsvluchtelingen effectief kunnen genieten van het statuut van subsidiaire bescherming. De hervorming van de Procedurerichtlijn moet tot doel hebben dat alle lidstaten over een kwaliteitsvolle asielprocedure beschikken, met beschermingsstandaards die hoger zijn dan de huidige en met procedures die in de hele Unie toegankelijk zijn.

3.19. Het Europees Vluchtelingenfonds wordt uitgebouwd. EU-landen krijgen gedeeltelijke compensatie voor de kosten die samenhangen met de behandeling van asielverzoeken en de integratie van vluchtelingen.

3.20. De EU leeft het VN-Vluchtelingenverdrag na. Zij biedt ook bescherming aan mensen die vervolgd worden vanwege hun geslacht, geslachtsidentiteit of seksuele gerichtheid. Zij schuift geen asielzoekers af op 'veilige derde landen'.

3.21. Om beter te kunnen beoordelen wie bescherming nodig heeft, richt de EU een onafhankelijk centrum op dat openbare rapportages opstelt over de herkomstlanden van asielzoekers, op grond van gegevens die door onder meer mensenrechtenorganisaties en ambassades worden aangedragen.

3.22. De EU-normen voor de asielprocedure worden verbeterd. Een asielzoeker wordt niet uitgezet voordat een onafhankelijke rechter zijn beroep heeft beoordeeld.

3.23. Illegale migranten krijgen altijd de kans tot het indienen van een asielverzoek. Elk verzoek wordt individueel beoordeeld.

- 3.24. Er komt een Europese grenstoezichthouder. Deze ziet erop toe dat grenscontroles en uitzettingen plaatsvinden in overeenstemming met het VN-Vluchtelingenverdrag, het Grondrechtenhandvest en de wetgeving van de EU. Op korte termijn is er nood aan een hogere transparantie en democratische controle door het Parlement op Frontex, de Europese organisatie die belast is met de coördinatie van de grenscontroles.
- 3.25. De EU waarborgt een goede opvang voor asielzoekers. Zij krijgen toegang tot de arbeidsmarkt en onderwijs als de procedure langer dan een half jaar duurt. Minderjarigen, ook als ze begeleid worden door hun ouders, mogen niet worden opgesloten. In het kader van een gemeenschappelijke Europese asielprocedure zou men moeten komen tot een opvangrichtlijn die niet enkel minimumnormen oplegt, maar ook mee de eigenlijke inhoud van de opvang bepaalt.
- 3.26. Voor afgewezen asielzoekers staat vrijwillige terugkeer voorop. Vreemdelingendetentie is een uiterste middel. De EU-terugkeerrichtlijn wordt aangepast om de maximale detentieduur te beperken. Als terugkeer niet mogelijk blijkt wordt een verblijfsvergunning verleend.
- 3.27. Het Europees Parlement moet ook bij het afsluiten van terugnameakkoorden haar democratische rol kunnen opnemen. De Unie zou ook moeten zorgen voor meer afstemming tussen de bestaande terugkeer- en reïntegratieprogramma's waarmee lidstaten afgewezen asielzoekers willen stimuleren om vrijwillig terug te keren.
- 3.28. Er is nood aan een integratierichtlijn die alle lidstaten verplicht om kwaliteitsvolle introductiecursussen te organiseren voor asielzoekers en erkende vluchtelingen, gericht op maatschappelijke integratie en het leren van de nieuwe taal.
- 3.29. De richtlijn over de status van langdurig ingezetenen zou moeten worden uitgebreid naar vluchtelingen en mensen met het subsidiaire beschermingsstatuut, zodat ook deze groep kan genieten van gelijke behandeling op het vlak van tewerkstelling, sociale zekerheid en sociale bijstand.
- 3.30. De EU neemt het initiatief tot een internationaal verdrag over klimaatvluchtelingen. Zij levert een eerlijk aandeel in de opvang van mensen die door klimaatverandering blijvend ontheemd zijn geraakt.

Grondrechten en non-discriminatie

- 3.31. Het EU-Grondrechtenhandvest wordt zo snel mogelijk bindend.
- 3.32. De EU treedt zo snel mogelijk toe tot het Europees Verdrag over de Rechten van de Mens (EVRM), geeft ruime financiële steun aan het Mensenrechtenhof en zet zich in voor het doorbreken van de Russische blokkade tegen stroomlijning van de rechtspraak.
- 3.33. Er komt een aparte eurocommissaris voor mensenrechten en grondrechten. Zij houdt haar collega's bij de les. Zij zet een toegankelijke klachtenprocedure op, met een loket in elke lidstaat.
- 3.34. Het verbod op discriminatie naar leeftijd, handicap, seksuele voorkeur en godsdienst wordt uitgebreid naar sociale zekerheid, onderwijs, gezondheidszorg en de markt voor goederen en diensten. Discriminatie op grond van gender(expressie) wordt in dezelfde gevallen verboden, na de evaluatie van de genderrichtlijn over gelijke behandeling van mannen en vrouwen in 2010.

- 3.35. Europese Commissie, Europees Parlement en EU-Grondrechtenagentschap zien scherp toe op de naleving van de antidiscriminatiewetgeving. Zij controleren de invoering ervan door kandidaat-lidstaten. Zij ondersteunen projecten die discriminatie in de praktijk tegengaan.
- 3.36. De EU verzekert dat lidstaten de burgerlijke staat van elkaars onderdanen erkennen, inclusief geregistreerde partnerschappen en huwelijken tussen personen van hetzelfde geslacht.
- 3.37. De geslachtsaanduiding in reisdocumenten van *transgenders* wordt naar eigen wens aangepast.
- 3.38. De EU ijvert voor wereldwijde afschaffing van inreisbeperkingen voor mensen met hiv/aids.
- 3.39. Er komt een Europese strategie tegen de achterstand en discriminatie van Roma.
- 3.40. De wetgeving voor gelijke beloning van vrouwen en mannen wordt aangescherpt.
- 3.41. Voor godsdienst- en geloofsvrijheid, tegen religieus gemotiveerd geweld. We verdedigen de religieuze vrijheid en de vrijheid om de eigen cultuur te beleven, en dat tegen de protagonisten van de 'leidende cultuur', die culturele aanpassing afdwingen en het culturele leven in Europa uniform willen maken. Even ondubbelzinnig spreken we ons uit voor godsdienst- en geloofsvrijheid. We spreken ons uit voor het mensenrecht om voor of tegen een religie te kiezen en die religie en levensbeschouwelijke overtuiging ook openlijk te steunen of te bekritisieren. De godsdienst- en geloofsvrijheid stopt daar, waar in naam van een religie de mensenrechten van anderen ingeperkt worden. Wie onder de dekmantel van een religie de vrijheid en zelfbestemming van vrouwen minacht, zal op onze tegenstand stoten. We zullen ons verzetten tegen alle pogingen om het recht op vrije meningsuiting en de mensenrechten ondergeschikt te maken aan religies of religieuze symbolen, zoals bv. is geprobeerd in de VN-mensenrechtenraad door de Organisatie van de Islamitische Conferentie. We zullen daarom in het Europees Parlement het initiatief nemen voor de bescherming van en hulp aan individuele slachtoffers van religieus gemotiveerd geweld in Europa en voor de actieve opname van religieus vervolgd.

Misdaadbestrijding

- 3.42. De EU legt minimumnormen vast voor de rechten van verdachten en de strafprocedure. Deze normen waarborgen onder meer toegang tot de rechter, juridische bijstand en humane detentievoorzieningen, beperken het voorarrest en definiëren toelaatbare opsporingsmethoden.
- 3.43. Er komt een beperkte lijst van *eurocrimes*. Voor de opsporing en vervolging van deze zware, grensoverschrijdende delicten wordt een Europees Openbaar Ministerie opgericht. Een Europese Vrijheidsrechter wordt verantwoordelijk voor het uitvaardigen van dwangbevelen. Verdachten worden voor de strafrechter van een lidstaat gebracht.
- 3.44. In plaats van steeds weer nieuwe antiterroriswetten te maken, bevordert de EU grensoverschrijdende samenwerking – goed gecontroleerd - tussen opsporings- en inlichtingendiensten ter bestrijding van terroristische netwerken. De regels van de rechtsstatelijkheid en de grondrechten mogen niet in het gedrang komen door de strijd tegen het terrorisme.
- 3.45. In het drugsbeleid van de EU komt het beperken van risico's voor gebruikers en hun omgeving centraal te staan.

3.46. De EU verhoogt de druk op Bulgarije, Roemenië en de kandidaat-lidstaten om corruptie, georganiseerde misdaad en milieucriminaliteit aan te pakken.

3.47. De problematiek van de 'hatespeech' wordt geïntegreerd in de globale strijd tegen cybercriminaliteit.

Privacy

3.48. De Europese bewaarplicht voor telecomgegevens wordt geschrapt.

3.49. De EU scherpt haar privacyregels voor internet aan. Zoekmachines mogen niet langer persoonlijke gegevens van gebruikers opslaan, waaronder IP-nummers, zonder hun uitdrukkelijke toestemming.

3.50. Het verdrag tussen de EU en de Verenigde Staten over de doorgifte van vliegtuigpassagiersgegevens (PNR) wordt vervangen door een beter verdrag dat gevoelige persoonsgegevens uitsluit, de bewaartijd verkort en voldoende inzage- en correctiemogelijkheden biedt.

3.51. Er komt geen EU-systeem voor de doorgifte en opslag van PNR.

3.52. De privacyregels voor bestaande EU-databanken, zoals het Schengen Informatiesysteem, worden aangescherpt.

3.53. De EU maakt strikte regels voor identificatie met radiogolven: RFID-labels in consumentenproducten worden uitgeschakeld zodra deze de winkel verlaten.

3.54. Er komt een gecoördineerde aanpak van identiteitsfraude en betere ondersteuning van slachtoffers. Banken, creditcardmaatschappijen en andere houders van persoonsgegevens worden verplicht diefstal daarvan te melden aan hun klanten en aan de politie.

3.55. Nieuwe initiatieven, zoals betalen met vingerafdruk, worden getoetst op fraudegevoeligheid.

3.56. We zijn tegen het gebruik van biometrische data in RFID-chips op Europese paspoorten.

Democratie

3.57. Indien nieuwe onderhandelingen nodig zijn om in alle EU-landen goedkeuring te krijgen voor het Verdrag van Lissabon, mag daarbij de vooruitgang op het vlak van democratie, rechtsbescherming en transparantie niet worden teruggeschroefd.

3.58. Nog in zijn komende zittingsperiode neemt het Europees Parlement het initiatief tot een nieuwe Conventie. Haar opdracht is brede overeenstemming te bereiken over het verder democratiseren van de EU. De nationale vertegenwoordigers in de Conventie, twee per lidstaat, worden door de burgers gekozen. Ook de Europese instellingen zijn vertegenwoordigd.

3.59. Binnen de Conventie maakt het EP zich sterk voor:

- Europese kieslijsten: een deel van de Europarlementsleden zou op transnationale lijsten in heel Europa moeten worden gekozen, wat burgers in staat zal stellen op kandidaten te stemmen die de

hele EU vertegenwoordigen, in plaats van enkel op kandidaten uit hun nationale of lokale kiesdistrict; de lijsttrekkers van die lijsten strijden dan om het voorzitterschap van de Europese Commissie;

- een EU-president, gekozen door het EP, die het voorzitterschap van de Europese Commissie en de Europese Raad combineert;
- de garantie dat geen enkele Europese wet kan worden aangenomen zonder goedkeuring van het EP;
- versterking van het initiatiefrecht van het EP en van zijn controle op het buitenlands beleid van de EU;
- het formele recht van het EP om individuele eurocommissarissen te benoemen en te ontslaan;
- het recht van het EP om zijn eigen zetel te kiezen: Brussel;
- Europawijde referenda, bij voorkeur correctief;
- uitbreiding van de rechtsmacht van het Europees Hof van Justitie en betere toegang tot het Hof voor maatschappelijke organisaties.

3.60. Democratisering omvat op korte termijn:

- spannender debatten in het EP, met minder sprekers en meer interrupties;
- een transparante wetgevingsprocedure: informele compromissen tussen Raad en EP worden tot een minimum beperkt;
- het wegsturen van falende eurocommissarissen door het EP;
- zo spoedig mogelijke invoering van het Europees burgerinitiatief, met deelname van jongeren en de mogelijkheid om digitaal handtekeningen in te zamelen;
- een betere Europese Wet Openbaarheid van Bestuur en duidelijker informatievoorziening via internet;
- een representatievere samenstelling van Europese adviescomités;
- uitgebreidere raadpleging van het maatschappelijk middenveld door de Europese instellingen, met een beter oor voor kleinere organisaties en nieuwe lidstaten;
- een verplicht, openbaar register voor lobbyisten bij de Europese instellingen, dat vermeldt wie hun opdrachtgevers zijn en hoeveel zij betalen;
- een groter aantal vrouwen op topposities; daartoe geeft elke lidstaat die een eurocommissaris mag voordragen de (beoogd) Commissievoorzitter keuze uit twee kandidaten, onder wie minstens één vrouw;
- het gelijktijdig houden van de Europese verkiezingen, bijvoorbeeld door de stembussen in alle EU-landen op zaterdag en zondag open te stellen.

3.61. Als de volgende jaren de institutionele blokkade blijft bestaan kan worden overwogen om over te gaan tot een strategie van structurele versterkte samenwerking. Die moet zich afspelen binnen de verdragen. In eerste instantie kan met een groep gelijkgestemde landen systematisch gebruik gemaakt worden van de mogelijkheden die voorzien zijn in de verdragsteksten voor versterkte samenwerking. In tweede instantie kan overwogen worden met een groep landen over te gaan tot een verdieping van de integratie die kan geregeld worden in een bovenliggend verdrag. Bedoeling is te komen tot een brede integratie op het vlak van sociaal, fiscaal, ecologisch en extern beleid. Het integratiemodel is te vergelijken met dat van de euro, waar ook nog niet alle 27 lidstaten toe behoren op dit moment. Een strategie die kan leiden tot een mogelijk kern-Europa heeft tot doel de verdere integratie te versterken, om te voorkomen dat het Verdrag van Lissabon het eindpunt van het integratieproces zou vormen. Dit type van gestructureerde versterkte samenwerking met een groep van landen (waartoe steeds andere landen kunnen toetreden) is het tegenovergestelde van een 'Europa à la carte' dat dreigt te ontstaan als het integratieproces tot een halt zou komen.

3.62. Het talenregime in de Europese instellingen blijft behouden. Burgers en Europarlementsleden houden het recht op informatie van en communicatie met de EU in hun eigen taal.

Kennismaatschappij

- 3.63. De EU verhoogt haar budget voor onderzoek en ontwikkeling, met name voor het naar de markt brengen van duurzame innovaties.
- 3.64. Voor het midden- en kleinbedrijf wordt het gemakkelijker gemaakt om mee te dingen naar onderzoeks- en ontwikkelingsgelden.
- 3.65. De EU bevordert een pluriforme wetenschap en legt vast dat de resultaten van gesubsidieerd onderzoek gratis toegankelijk worden via internet.
- 3.66. We willen Europawijd het levenslang leren bevorderen. Het is belangrijk dat de bestaande procedures voor studieresultaten voor enerzijds beroepsopleidingen en anderzijds academische opleidingen verder ontwikkeld wordt, waardoor het gemakkelijker wordt een volwaardige kwalificatie te bereiken op basis van afzonderlijke onderdelen. De overgang tussen beroeps- en academische opleiding zou ook moeten verbeterd worden. In de verschillende lidstaten zouden opleiding en vorming zoveel mogelijk modulair moeten georganiseerd worden, waarbij de afzonderlijke onderdelen certificeerbaar zijn volgens het Europese systeem (ECVET), en waarbij de vergelijkbaarheid van de resultaten gegarandeerd is.
- 3.67. We willen dat de huidige beperkingen in de beroepsmobiliteit verder afgebouwd worden. De onderwijssystemen in de lidstaten zouden flexibeler en transparanter moeten worden. Wie in een land een opleiding heeft gevolgd of een beroep heeft uitgeoefend, moet ook in andere landen de mogelijkheid hebben om met een gelijkaardige activiteit in haar of zijn levensonderhoud te voorzien. Afzonderlijke ontbrekende formele kwalificaties moeten op een niet-bureaucratische en voldoende snelle wijze kunnen ingehaald worden.
- 3.68. In 2014 is voor alle studenten een Erasmus-beurs beschikbaar, die de meerkosten van een studiejaar aan een buitenlandse universiteit dekt.
- 3.69. Er komt een EU-wijd octrooi, met scherpe voorwaarden ten aanzien van de 'nieuwheid' van uitvindingen, een termijn voor de daadwerkelijke toepassing en een waarborg voor het vrije wetenschappelijke gebruik van de onderliggende kennis. Op software komt geen octrooi.
- 3.70. De EU legt vast dat overheden alleen nog maar *open source* software en open standaarden gebruiken, om monopolisering van kennis en systemen tegen te gaan en samenwerking te bevorderen. Het Europees Parlement geeft het goede voorbeeld.
- 3.71. Er komt een Europees handvest van digitale rechten. Dit biedt sterke waarborgen voor onder meer privacy, informatievrijheid, vrijheid van meningsuiting, interoperabiliteit van software, veilig online-winkelen en universele toegang tot zowel breedbandinternet als onderwijs in digitale vaardigheden.

Cultuur

- 3.72. De EU bevordert Europese film-, tv- en –theaterproducties, literaire vertalingen en digitale musea en archieven.
- 3.73. Artiesten krijgen meer vrijheid bij het beheer van hun auteurs- en uitvoerdersrechten.
- 3.74. De termijnen voor auteursrecht worden niet verlengd.

- 3.75. De EU stelt alleen grootschalige, commerciële namaak en piraterij strafbaar. Werken waarop auteursrecht rust mogen voor privédoeleinden worden gekopieerd of gedownload.
- 3.76. De EU bevordert vormen van intellectuele eigendom die het makkelijker maken ideeën te delen en verder te ontwikkelen, zoals *creative commons*-licenties.
- 3.77. De EU sluit zich aan bij de Unesco- en Unidroit-verdragen tegen illegale handel in cultuurobjecten. Er komt een Europese database voor de opsporing van gestolen kunst.
- 3.78. Het mededingingsbeleid geeft publieke omroepen meer armslag, onder meer voor het ontwikkelen van nieuwe (digitale) diensten.

Sport

- 3.79. Europees sportbeleid. Sport speelt een belangrijke rol in de Europese gemeenschap op het vlak van gezondheid, integratie, preventie en vorming. De economische betekenis van sport is de voorbije jaren sterk toegenomen. Tegelijk wordt de sport ook met nieuwe problemen geconfronteerd, zoals de uitbuiting van jonge sporters, doping, racisme, geweld, corruptie en witwassen van geld. We steunen de opbouw van een Europees sportbeleid, in de lijn van het Verdrag van Lissabon en het Witboek Sport, met inachtneming van eigenheid en de verregaande autonomie van de sport. Van groot belang is voor ons een gemeenschappelijke strategie voor de bestrijding van doping. De handel met dopingsubstanties zou in de hele EU op gelijke wijze moeten vervolgd worden als de handel in illegale drugs. Sport kan verder een grotere rol spelen in de Europese integratie en toenadering, bv. via school- en jongerenuitwisselingsprogramma's.

4. Europa in de wereld. De GROENE weg voor internationale ecologische rechtvaardigheid

Meer internationale ecologische rechtvaardigheid

- 4.1. We willen een internationale milieubescherming die zich niet enkel richt op verdragen en akkoorden. De EU moet op internationaal niveau een actieve bijdrage leveren aan meer ecologische rechtvaardigheid. Op die manier kunnen landen in het Zuiden in staat gesteld worden hun hulpbronnen te ontzien en hun economie te ontwikkelen. Aangezien veel milieuproblemen niet meer nationaal, maar enkel Europees kunnen aangepakt worden, kan ook de EU niet alles alleen oplossen. Een effectieve milieubescherming heeft steeds een mondiaal perspectief. Of het nu gaat om illegaal gifafval in de oceanen dat door de vis opnieuw op ons bord belandt, of om elektronisch afval dat in Azië of Afrika verwerkt wordt en daar mensen ziek maakt. Een rechtvaardig en duurzaam gebruik van de biodiversiteit is nodig, om zo ook een noodzakelijke bijdrage aan de armoedebestrijding te leveren. We verzetten ons tegen patenten op leven. Oorsprongslanen en in het bijzonder inheemse volkeren mogen nooit de toegang en de rechten op hun natuurlijke levensgrondslagen verliezen. De EU heeft daarin een bijzondere verantwoordelijkheid, aangezien ze in internationale onderhandelingen een groot gewicht in de schaal kan leggen. Daar hoort voor ons onder meer bij een betere coherentie van het landbouwsysteem met de internationale akkoorden, zoals het 'mensenrecht op voedsel', de Millenniumdoelen, de klimaatdoelstellingen, het Kyoto-protocol, het biodiversiteitsverdrag, ... Niet handelsgerelateerde aspecten als milieubescherming en sociale standaards moeten in het kader van de gekwalificeerde markttoegang hun intrede doen in de WTO-onderhandelingen. We staan verder afwijzend tegenover visserijakkoorden met derde landen. Want het kan niet langer zo zijn dat deze akkoorden vooral de overcapaciteit van de EU-vloten oversubsidiëren en tegelijk de visgronden van de lokale vissers leeg laten vissen door de Europese visserijvloeten.
- 4.2. We willen het recht op voedsel garanderen. We willen de Europese landbouw niet alleen ecologisch, maar ook sociaal rechtvaardig vormgeven. Als een eerste stap geldt de afschaffing van de exportsubsidies, onafhankelijk van de voortgang in de WTO-onderhandelingen. Voor ons is deze ombouw ook een morele verplichting. Wereldwijd zijn er meer dan 960 miljoen mensen die honger lijden. De uitvoering van de Millenniumverklaring moet de basis van de internationale politiek worden. Overeenkomstig daarmee moet het aantal hongerlijdende mensen tegen 2015 gehalveerd worden. Het gebruik van plantaardige grondstoffen voor brandstofproductie mag op geen enkele manier de voedselzekerheid in het gedrang brengen. Daarnaast moet door goede voorlichting en een hervorming van het landbouwbeleid een beter evenwicht tussen plantaardige en dierlijke producten in onze voeding bereikt worden. Op dit ogenblik wordt op zo'n derde van het mondiale landbouwooppervlak voer voor de veeteelt verbouwd. Vooral Europa en de VS hebben hierin een belangrijke verantwoordelijkheid. Ze hebben hun eigen veeteelt gesubsidieerd en de ontwikkelingslanden jarenlang aangespoord om voer voor de export te telen, in plaats van levensmiddelen voor de eigen behoeften. Internationale ontwikkelingssamenwerking moet in de toekomst dan ook vooral de kleinschalige landbouw en de zelfvoorziening in het Zuiden versterken. Aanvullend hierbij kan het niet langer dat speculatiewinsten de prijsstijgingen voor voedsel aanwakkeren. Deze mensonterende praktijk moet eindelijk aan banden gelegd worden. Duurzame consumptie betekent voor ons ook dat we met minder vlees- en melkconsumptie toekomen, en ons ook richten op regionale en seizoensproductie. In deze context vragen we ondersteuning voor de conclusies van de International Assessment of Agricultural Knowledge, Science and Technology for Development (IAASTD), opgesteld door meer dan 400 wetenschappers uit de hele wereld. Zij pleiten voor een radicale verandering van de voedselproductiesystemen.

- 4.3. We willen de mondiale klimaatopwarming op 2°C begrenzen. Klimaatbescherming is een grote uitdaging geworden voor elk beleid van vrede en internationale veiligheid. De klimaatverandering verscherpt nu al de globale armoede door de verstoring van het wereldecosysteem. Een oncontroleerbare klimaatverandering zal leiden tot nog grotere verdelingsconflicten, grootschalige milieumigratie en destabilisering van staten en hele regio's. Met name voor de ontwikkelingslanden is de klimaatverandering een grote uitdaging. De kwetsbare maatschappijen van het Zuiden, die zelf niet noemenswaardig bijdragen aan de klimaatcatastrofe, hebben nood aan meer financiële middelen om zich tegen de klimaatverandering te kunnen wapenen. De wereldgemeenschap moet het eens worden over een werkzaam, bindend klimaatverdrag, dat garandeert dat de globale emissies tegen 2050 gehalveerd worden. Daartoe moeten de industrielanden hun emissies met zeker 80% verminderen. Om internationaal en in het bijzonder voor de ontwikkelingslanden hernieuwbare energie te ondersteunen moet de EU zich inzetten voor het onlangs opgerichte Internationale Agentschap voor Hernieuwbare Energie (IRENA) en de integratie ervan binnen de VN versnellen. IRENA moet industrie- en ontwikkelingslanden bij de uitbouw van hernieuwbare energie adviseren en ondersteunen.
- 4.4. De Millenniumdoelen bereiken. We willen een rechtvaardige vormgeving van de globalisering. De Verenigde Naties hebben met de Millennium-ontwikkelingsdoelen de belangrijkste sociale uitdaging en opgave voor de mondiale solidariteit geformuleerd. Wij houden onverkort vast aan het doel om tegen het jaar 2015 het aantal mensen in absolute armoede te halveren. Een solidaire EU moet de drijvende kracht zijn bij de omzetting van de ontwikkelingsdoelen van de VN. De EU-lidstaten moeten zich houden aan hun engagement en binnen hun begroting tegen 2010 minstens 0,51 en tegen 2015 minstens 0,7% van hun BBP voor ontwikkelingssamenwerking uittrekken (tenzij er scherpere nationale doelstellingen zijn, zoals het wettelijk groeipad naar 0,7% tegen 2010 in ons land) . Met het oog op actuele uitdagingen zoals honger, migratie, door armoede verscherpte gewelddadige conflicten en door de noodzaak om milieuverstoring regionaal aan te pakken is het niet alleen een historische verantwoordelijkheid maar ook in het Europese belang om die ontwikkeling sterk te ondersteunen. Daarom moeten aanvullend hierbij eindelijk de reeds ruim bediscussieerde innovatieve financieringsinstrumenten zoals internationale belastingen op munt- en andere transacties ingevoerd worden. Een heffing op vliegtuigtickets of een kerosinebelasting horen op de internationale agenda. Verder moeten we de effectieve inzet van ontwikkelingsgeld versterken en de vaak nog te bureaucratische toekenning van EU-middelen aan NGO's versoepelen. Bij schuldkwijtschelding moet de vooruitgang van de ontwikkelingsdoelstellingen centraal staan, en niet enkel de terugbetaling. Bovenal moet verzekerd worden dat geen extra economische conditionaliteiten worden opgelegd.

Waardig werk

- 4.5. We vragen dat de EU de principes van Waardig Werk volop integreert in de handelsakkoorden, de volgende Lissabonstrategie en de Global Europe Agenda. Meer concreet betekent dit onder meer:
- een nieuw investeringskader uitwerken dat de rechten en plichten van investeerders en ontvangende landen in evenwicht brengt
 - ervoor zorgen dat de commerciële en investeringspolitiek ondergeschikt wordt gemaakt aan akkoorden en verdragen over individuele en sociale mensenrechten, en in het bijzonder de acht kernconventies van de Internationale Arbeidsorganisatie
 - ervoor zorgen dat elk bilateraal akkoord rekening houdt met waardige en leefbare lonen, conform het UVRM en de 8 kernconventies van de ILO
 - een Europese strategie voor de creatie van kwaliteitsvol werk in Noord en Zuid integreren in de jaarlijkse nationale plannen van de lidstaten voor de Lissabonstrategie

- in investerings- en handelsakkoorden bepalingen opnemen die de overheden verplichten om nauwer toe te zien op het respecteren van de fundamentele arbeidsrechten
- respect afdwingen voor de internationale arbeidsnormen binnen bedrijven en hun filialen
- in het kader van de verbintenissen van de EU rond de Millenniumdoelstellingen een jaarlijkse rapportering rond Waardig Werk aan het parlement voorzien
- telkens bijzondere aandacht hebben voor de arbeidssituatie van meisjes en vrouwen.

Handel

- 4.6. We verzetten ons tegen de offensieve handelsstrategie die de Commissie in haar strategie “Global Europe” bepleit. Er is nood aan een Europees handelsbeleid dat veel doorzichtiger en democratischer is, met een grotere deelname van middenveld en parlementen, en dat zich richt op ecologische rechtvaardigheid.
- 4.7. De EU maakt zich sterk voor verankering van milieu- en natuurbescherming, fundamentele arbeidsnormen, consumentenbescherming en dierenwelzijn in de regels van de Wereldhandelsorganisatie (WTO), opdat er meer ruimte ontstaat voor maatregelen tegen bijvoorbeeld kinderarbeid en onduurzame sojateelt.
- 4.8. De EU zet zich in voor een voorkeursbehandeling voor ontwikkelingslanden. Zij ondersteunt de ontwikkeling van nieuwe vormen van bedrijvigheid in deze landen. Zij vergemakkelijkt de export van bewerkte producten, met name voor de minst ontwikkelde landen die onder het Everything but Arms-initiatief vallen. Daartoe versoepelt zij voor hen de regels van oorsprong, die bepalen welk gedeelte van een product in het land zelf moet zijn geproduceerd.
- 4.9. In de onderhandelingen met oud-koloniën in Afrika, de Caraïben en de Stille Oceaan (ACS) over Economische Partnerschapsakkoorden (EPAs) biedt de EU deze landen meer vrijheid om opkomende sectoren te beschermen tegen concurrentie vanuit Europa.
- 4.10. Voor ACS-landen die geen EPA willen sluiten en voor andere economisch kwetsbare ontwikkelingslanden stelt de EU een verbeterd Algemeen Preferentieel Stelsel Plus op. Zij biedt deze landen een zo ruime markttoegang als mogelijk is zonder de exportkansen van armere ontwikkelingslanden weg te vagen, hulp bij het voldoen aan kwaliteitsnormen en soepele oorsprongregels. Voorwaarde blijft de naleving van internationale verdragen over goed bestuur, mensenrechten en arbeidsrechten.
- 4.11. Fair trade-producten worden vrijgesteld van btw. Alle Europese instellingen zouden 100% duurzaam moeten aankopen. Van de Commissie verwachten we dat ze de publieke overheden aanmoedigt om fairtradecriteria in te bouwen in hun aankoopbeleid. De Commissie zou ook een wettelijk kader moeten uitwerken inzake fair trade.
- 4.12. De EU zet zich in voor democratisering van de WTO, het Internationaal Monetair Fonds en de Wereldbank: ontwikkelingslanden krijgen meer stemrecht en meer middelen om volwaardig deel te nemen aan de onderhandelingen.
- 4.13. Concreet voor de WTO vragen we een actievere inzet van de EU voor een bijsturing van de werking van de organisatie:
- Er is nood aan een grotere interne en externe transparantie van de WTO. De participatie van alle leden, zeker ook de ontwikkelingslanden moet beter gegarandeerd zijn.

- WTO-akkoorden mogen geen hinderpalen zijn voor voedselzekerheid en armoedebestrijding.
- De EU moet de impact van bestaande akkoorden en onderhandelingsvoorstellen op duurzame ontwikkeling en internationale rechten systematisch evalueren, en op basis daarvan akkoorden aanpassen.
- De EU moet een actief partnerschap ontwikkelen met landen uit het Zuiden om hun positie in de onderhandelingen te versterken.
- De liberalisering van de dienstensector mag niet raken aan de openbare diensten of aan de regelgevende bevoegdheden van de overheid.

4.14. Bij de bilaterale en regionale handelsbesprekingen moet de EU meer rekening houden met de belangen van de landen van het Zuiden:

- Er is nood aan meer informatie en overleg voor het middenveld in Noord en Zuid.
- Armoedevermindering, duurzame ontwikkeling en waardig werk moeten de algemene doelstellingen zijn.
- Aanbodsbependingen van ontwikkelingslanden moeten aangepakt worden.
- Een compensatie voor fiscale verliezen door afschaffing van de invoertarieven moet voor de ontwikkelingslanden voorzien worden.
- De WTO-regels voor akkoorden tussen landen van Noord en Zuiden zouden moeten versoepeld worden.
- Er mogen geen onderhandelings thema's opgedrongen worden waarover de ontwikkelingslanden niet willen onderhandelen. Regionale integratie-inspanningen moeten gerespecteerd worden.
- Bestaande milieu- en sociale regelgeving moet gerespecteerd worden.
- De handelingscapaciteit van de overheden mag niet worden uitgehold.
- Natuurlijke rijkdommen moeten duurzaam geëxploiteerd worden.

4.15. De EU bepleit de oprichting van een sterke VN-organisatie voor Duurzame Ontwikkeling, waarin onder meer UNEP, UNDP en UNCTAD opgaan.

4.16. De EU krijgt een coördinerend eurocommissaris voor Duurzame Ontwikkeling.

4.17. De EU bevordert maatschappelijk verantwoord ondernemen, onder meer door:

- een Europese wet openbaarheid van productie en ketens in te voeren, die consumenten recht geeft op informatie over de naleving van internationale standaarden door bedrijven en hun toeleveranciers, ook buiten de EU;
- slachtoffers van ernstige milieumisdrijven en schendingen van fundamentele arbeidsrechten, zoals kinderarbeid, het recht te geven binnen de EU een klacht in te dienen tegen Europese bedrijven die hiervoor (keten)verantwoordelijkheid dragen;
- vast te leggen dat alle overheden duurzaam inkopen en aanbesteden, van catering tot kantoorgebouwen.

Ontwikkelingssamenwerking

4.18. Het klimaatpact maakt de bestaande afspraak dat EU-landen in 2015 minstens 0,7% van hun BNP besteden aan officiële ontwikkelingssamenwerking bindend. Klimaatsteun aan ontwikkelingslanden komt daar bovenop. Een vooruitstrevend Europees beleid voor klimaat en ontwikkeling steunt onder meer op de volgende principes:

- De EU moet ijveren voor nieuwe budgetten voor adaptatie en koolstofarme ontwikkeling in het Zuiden. Dat moet bovenop het huidige budget ontwikkelingssamenwerking komen. Middelen kunnen

komen uit een deel van de opbrengst van de veiling van 100% emissierechten. De 2% afhouding op de CDM-emissiehandel voor het VN-Adaptatiefonds kan uitgebreid worden naar de hele emissiehandel.

- De doelstelling van 20% emissiereductie moet worden verscherpt naar 30% tegen 2020.
- Afbouw kernenergie en geen bouw nieuwe steenkoolcentrales.
- Er moet een herziening komen van de CDM-voorwaarden die leiden tot echte CO₂-reductie en ontwikkeling. Zo mogen CCS, kernenergie en grote damprojecten niet in aanmerking komen voor CDM-emissiekredieten.
- De EU moet ijveren voor een wereldwijd behoud van de bossen. Tijdens de klimaatop van Bali in 2007 werd beslist dat er na 2012 een internationale compensatieregeling moet komen. Bij het uitwerken van die regeling moeten de rechten van de inheemse volkeren worden erkend en moet de financiering als gevolg van die regeling ten goede komen aan de ontwikkeling van de lokale gemeenschappen.
- De EU moet werk maken van een duurzame regionale ontwikkeling, met behoud van bos, duurzame voedselproductie en lokale consumptie in Noord en Zuid.
- De Europese ontwikkelingssamenwerking moet rekening houden met de gevolgen van klimaatverandering. Projecten moeten rekening houden met aanpassing aan klimaatverandering en gebaseerd zijn op het gebruik van hernieuwbare energie.

4.19. Er moet meer, en vooral betere ontwikkelingssamenwerking komen. Als principes voor de Europese ontwikkelingssamenwerking gelden:

- Europese ontwikkelingssamenwerking moet transparanter worden.
- De EU en de Europese lidstaten moeten hun beloften voor meer ontwikkelingshulp inlossen. De 0,7% moet behaald worden tegen 2015 of vroeger. Het moet gaan over echte hulp. De helft moet bestemd zijn voor Sub-Sahara-Afrika. Het groeipad naar de 0,7% moet wettelijk worden vastgelegd.
- Het Europese budget voor ontwikkelingssamenwerking moet stijgen en moet gericht zijn op armoedevermindering, mensenrechten en duurzame ontwikkeling, en dat tijdens de komende onderhandelingen rond de financiële perspectieven.
- Hulp moet voorspelbaar zijn voor meerdere jaren en gebaseerd op klare transparante criteria.
- De EU moet zich prioritair richten op essentiële doelen en doelgroepen voor het bereiken van de Millenniumdoelstellingen.
- Om armoede uit te bannen en duurzame ontwikkeling te realiseren, moet werk gemaakt worden van gelijkheid tussen mannen en vrouwen.
- Het is belangrijk dat echt democratisch eigenaarschap ('ownership') wordt gerespecteerd. Partnerlanden en hun burgers moeten zelf het ontwikkelingsproces kunnen sturen. Alle hulp moet ontbonden hulp zijn, ook voedselhulp en technische assistentie.
- De lidstaten en de Unie moeten verplicht worden tot een nauwere donorcoördinatie en een betere taakverdeling.

4.20. De organisatie van het Europees ontwikkelingsbeleid zou verder moeten verbeterd worden. Doel moet zijn dat het beleid transparanter en efficiënter wordt, en dat de dialoog tussen de Europese instellingen en de civiele samenleving verbeterd wordt. Concreet vragen we onder meer de volgende dingen:

- De Belgische standpunten die Europees worden ingenomen moeten steeds publiek zijn.
- De commissie Ontwikkelingssamenwerking van het EP zou de volledige democratische controle moeten krijgen over alle EU-hulp.
- Het Europees Ontwikkelingsfonds (EOF) zou moeten gebudgetteerd worden, en dus opgenomen in de reguliere EU-begroting, zodat de democratische controle door het EP mogelijk wordt.
- De paritaire parlementaire assemblee voor de ACP- en EU-landen zou moeten versterkt worden.

4.21. In de veranderde institutionele context (meer lidstaten dan bij vorige verkiezingen, waarschijnlijk een ander verdragskader) kan ook de plaats van ontwikkelingssamenwerking veranderen. Het is belangrijk dat de eigen waarde van ontwikkelingssamenwerking en humanitaire hulp verzekerd zijn, en niet ondergeschikt worden gemaakt aan het buitenlands en veiligheidsbeleid. Daartoe zijn onder meer de volgende instrumenten belangrijk:

- Er is nood aan een Commissaris voor Ontwikkelingssamenwerking en Humanitaire Hulp die verantwoordelijk is voor de ontwikkelingsagenda en ook een mandaat heeft naar alle ontwikkelingslanden, en ook een volledige stem heeft in de nieuwe Commissie.
- Die commissaris zou verantwoordelijk moeten worden voor de hele programmeringscyclus.
- Er zou één dienst voor de uitvoering van ontwikkelingssamenwerking moeten komen, verantwoordelijk voor beleidsontwikkeling, -advisering, -management, en dat voor alle ontwikkelingslanden.
- Het personeel van de EU-delegaties die instaan voor de uitvoering van de hulp ter plaatse, moet deel zijn van deze ene dienst.
- De commissaris moet verantwoording afleggen aan de commissie Ontwikkelingssamenwerking van het EP.
- Humanitaire hulp moet onder de opdracht van de commissaris Ontwikkelingssamenwerking vallen.

4.22. De EU onderwerpt zichzelf aan een duurzame coherentietoets. Haar inzet voor mondiale armoedebestrijding en duurzame ontwikkeling mag niet wordt tegengewerkt door besluiten op het gebied van bijvoorbeeld handel en landbouw.

4.23. Ontwikkelingslanden met goed bestuur krijgen meer vrijheid bij de besteding van hulpgelden. Deze meerjarige begrotingssteun wordt regelmatig getoetst, onder meer aan de vooruitgang bij het bereiken van de Millenniumdoelen en de mate waarin het maatschappelijk middenveld ter plekke wordt betrokken bij de besteding. Gerichte steun blijft nodig voor organisaties die opkomen voor mensenrechten en milieu.

4.24. De EU maakt zich sterk voor een internationale strategie om geldstromen die voortkomen uit grootschalige corruptie te onderscheppen en de betrokkenen te vervolgen, ook buiten hun eigen land.

4.25. De EU stelt meer geld beschikbaar voor de wereldwijde aanpak van infectieziekten zoals hiv/aids en zet zich in voor versoepeling van octrooien op medicijnen ten behoeve van ontwikkelingslanden. Europese politici stellen veilig vrijen, zelfbeschikkingsrecht van vrouwen en schone naalden aan de orde in landen waar op seks en drugsgebruik een taboe ligt.

4.26. Met het oog op mondiale bestaanszekerheid steunt de EU publieke en private initiatieven voor de invoering van sociale verzekeringen in ontwikkelingslanden.

Buitenlands en veiligheidsbeleid

4.27. De EU zet de veiligheid van mensen, waar ook ter wereld, centraal in haar buitenlands beleid. Zij doet grotere inspanningen voor mensenrechten, democratie, armoedebestrijding, voedselzekerheid, ecologische veiligheid en volksgezondheid.

4.28. De EU streeft naar een humanisering van het volkenrecht: de veiligheid van mensen gaat boven de soevereiniteit van staten. Zij zet zich ervoor in dat de internationale gemeenschap beter wordt toegerust om genocide en ernstige mensenrechtenschendingen te voorkomen en te stoppen. Zij vergroot haar eigen inzet voor de bescherming van burgers en vluchtelingen in conflictgebieden.

- 4.29. Aan mensenrechtenactivisten die bedreigd of vervolgd worden biedt de EU een vrijheidspaspoort aan, dat onder meer vrije toegang geeft tot het EU-grondgebied.
- 4.30. De EU blijft ijveren voor een wereldwijde afschaffing van de doodstraf.
- 4.31. De EU zet zich in voor een hervorming van de Verenigde Naties die de Veiligheidsraad besluitvaardiger en representatiever maakt en de positie van de secretaris-generaal versterkt.
- 4.32. De EU streeft naar een eigen zetel in de Veiligheidsraad, in plaats van de Britse en Franse zetels. Bij wijze van tussenstap voert de buitenlandcoördinator het woord namens de EU wanneer haar lidstaten een gezamenlijk standpunt hebben.
- 4.33. In plaats van unanimiteit wordt meerderheidsbesluitvorming de regel in het buitenlands beleid van de EU. De controle door het Europees Parlement wordt versterkt.
- 4.34. Militaire missies van de EU vergen de instemming van de nationale parlementen van de deelnemende landen én van het EP. Voorafgaand aan een eventuele militaire interventie wordt interventie-effectrapport opgemaakt.
- 4.35. Door verregaande samenwerking en specialisatie worden de efficiency en inzetbaarheid van de legers van de EU-landen vergroot.
- 4.36. Er komt een Europees Civiel Vredeskorps van snel inzetbare experts die gespecialiseerd zijn in crisispreventie en vredesopbouw. De EU verleent tevens steun aan burgervredesteams.
- 4.37. De wapenexportcode van de EU wordt bindend gemaakt en aangescherpt.
- 4.38. De EU zet zich in voor een wereldwijd verdrag dat wapenhandel aan banden legt.
- 4.39. De EU oefent druk uit op weigerachtige lidstaten, militaire partners en andere landen om het statuut van het Internationaal Strafhof en de verdragen tegen landmijnen en clusterbommen te ondertekenen en ratificeren.
- 4.40. De EU start een diplomatiek offensief voor de afschaffing van alle kernwapens. De EU wordt een kernwapenvrije zone.
- 4.41. We verzetten ons tegen de uitbouw van het omstrede raketafweerschild.
- 4.42. Versterking van economische instrumenten voor conflictpreventie. We vragen ethische criteria:
- in subsidielijnen en het weigeren van overheidssteun aan bedrijven die goederen of diensten leveren voor klanten die in strijd met het oorlogsrecht en de mensenrechten handelen
 - bij de exportverzekeringinstellingen
 - bij openbare aanbestedingen te hanteren en bedrijven te weren die aantoonbaar in strijd met het oorlogsrecht en de mensenrechten handelen.
- 4.43. We willen Rusland beter betrekken in het Euro-atlantische veiligheidspartnerschap. Elementen daarvoor zijn de hernieuwde opstart van het NAVO-Rusland-partnerschap net als de versterking van de OVSE in Europa. Het aangepaste CFE-Verdrag over ontwapening in Europa, moet door alle betrokken partijen

bekrachtigd worden. We zijn bezorgd over de autoritaire ontwikkelingen in Rusland, die gepaard gaan met de verharding van het Russische buitenlandbeleid en de inzet van energiereserves als politiek drukkingsmiddel. De verhouding tussen Rusland en de VS werd de voorbije jaren in toenemende mate door conflicten gekenmerkt. De hegemoniale politiek van Rusland tegenover de voormalige Sovjetrepublieken is niet aanvaardbaar.

4.44. We willen de Gemeenschappelijke Strategie EU-Afrika die de staats- en regeringsleiders in december 2007 vastlegden verder verdiepen. De voorbije jaren lag het zwaartepunt veel te sterk op de door de Afrikaanse landen en civiele maatschappij terecht afgewezen EPA's. Andere thema's uit de gemeenschappelijke strategie, zoals vrede en veiligheid, democratisch bestuur, bescherming van de mensenrechten, bereiken van de Millenniumdoelen, energie en de klimaatverandering verdienen een veel grotere aandacht dan ze nu krijgen.

4.45. Specifiek voor Oost-Congo vragen we een sterke inzet van de EU. Die zou zich verder moeten inzetten voor een politiek onderhandelde oplossing voor het conflict. Zo'n oplossing moet gebaseerd zijn op de bestaande overeenkomsten van Nairobi en Goma. Er is verder nood aan een sterke, internationaal gecoördineerde aanpak van de problematiek van de illegale exploitatie en handel in natuurlijke rijkdommen uit Oost-Congo. Verder verwachten we van de EU dat die zich inzet voor een sterke aanpak van de straffeloosheid op alle niveaus en bij alle betrokken partijen, door Congolese strafinstellingen en door het Internationaal Strafhof.

4.46. Humanitaire crises voorkomen. De EU moet zich actief inzetten voor het voorkomen van humanitaire crises en zich ook engageren voor de verantwoordelijkheid tot bescherming (R2P). Op de wereldtop van de VN eind 2005 werd door de staats- en regeringsleiders de "Responsibility to Protect" (R2P) vastgelegd. Wanneer een staat tegenover de eigen bevolking de verantwoordelijkheid tot bescherming niet kan opnemen, is de internationale gemeenschap medeverantwoordelijk. De VN kan in dat geval de geëigende diplomatieke, humanitaire en andere middelen inzetten, tot het opleggen van dwangmaatregelen volgens hoofdstuk VII van het VN-charter. Dat is een belangrijke stap. Het debat over R2P mag niet verengd worden tot militaire aspecten. Met name de in de resolutie genoemde preventie-instrumenten zijn belangrijk. R2P is in de eerste plaats de 'responsibility to prevent'. Er is geen automatisme voor een humanitaire interventie of een vrijbrief voor oorlog. Enkel de VN kan het mandaat tot ingrijpen verstrekken, en dat strikt begrensd tot de gevallen van volkerenmoord, oorlogsmisdaden, etnische zuivering en misdaden tegen de menselijkheid. Er zou moeten onderzocht worden of het vaststellen van deze overtredingen naast de VN-Veiligheidsraad ook kan worden toevertrouwd aan een gerechtelijk orgaan zoals het Internationaal Strafhof, waardoor een politiek gemotiveerd 'wegkijken' door de internationale gemeenschap in geval van volkerenmoord kan vermeden worden en een eerdere inzet van de internationale gemeenschap mogelijk wordt.

Uitbreiding en nabuurschap

4.47. De EU houdt zich aan de belofte dat Turkije en de landen van de Westelijke Balkan mogen toetreden als zij aan de toetredingsvoorwaarden voldoen. Zij legt geen extra eisen op, maar belooft hervormingsstappen met tastbare voordelen, zoals soepeler visumverlening.

4.48. Ook Noorwegen, Zwitserland en IJsland mogen desgewenst EU-lid worden.

4.49. We willen dat de EU zich door een actieve diplomatie inzet voor de hereniging van Cyprus. De EU zou in het bijzonder de civiele samenleving moeten ondersteunen.

4.50. In het kader van haar Nabuurschapsbeleid:

- stelt de EU hulp en handelsvoordelen nadrukkelijker afhankelijk van verbetering van mensenrechten en democratie in de buurlanden;
- versoepelt zij de visumverlening, met name aan studenten, kunstenaars en vertegenwoordigers van maatschappelijke organisaties;
- vergroot de EU haar inspanningen voor de oplossing van conflicten, zoals die op de Kaukasus, en voor versterking van de samenwerking tussen buurlanden;
- praat zij niet alleen met regeringen, maar ook met maatschappelijke organisaties en oppositiepartijen, inclusief vertegenwoordigers van de politieke islam.

4.51. We willen het partnerschap met het Zuiden verder uitbouwen. Het debat over de Middellandse Zee-Unie heeft de samenwerking met de oeverstaten van de Middellandse Zee een nieuwe impuls gegeven. Die moeten we nu gebruiken voor een gelijkwaardig partnerschap. Gemeenschappelijke projecten ter versterking van milieusparende hulpbronnen en hernieuwbare energie zoals zon en wind zijn met de zuidelijke partners veelbelovend.

4.52. We willen een sterkere specialisering van het Nabuurschapsbeleid, om met de historische en politieke context, uitdagingen en belangen van de Europese landen ten oosten van de EU en van de zuidelijke en oostelijke oeverstaten van de Middellandse Zee beter rekening te kunnen houden. Het is een Europese opgave om de Oost-Europese staten Wit-Rusland, Oekraïne, Moldavië, Georgië, Armenië en Azerbeidzjan en hun civiele maatschappij te ondersteunen bij de moeilijke omvorming van hun politieke en economische structuren.

4.53. De EU vergroot haar inzet voor de totstandkoming van een levensvatbare, democratische Palestijnse staat overeenkomstig VN-resoluties. Zij zet druk op Israël om de bezette gebieden te ontruimen. Wanneer er geen verbetering van de situatie op het terrein komt, moet de EU overwegen de associatieakkoorden met Israël op te schorten. De EU ijvert voor een kernwapenvrije zone in het Midden-Oosten.

Info

Voor meer info kun je steeds bij ons terecht

Groen!, Sergeant De Bruynestraat 78-82, 1070 Brussel

T 02/ 219 19 19 | F 02/ 223 10 90 | M info@groen.be | W www.groen.be en www.bartstaes.be en www.europeangreens.eu

Colofon

Werkten mee aan de uitwerking van dit programma: Bart Staes, Barbara Redant, Johan Malcorps, Jan Mertens.

Met dank aan: Richard Wouters

Coördinatie en eindredactie: Jan Mertens

Versie 27 april 2009